

Intro

Άντρας θέλει γυναίκα – Γυναίκα θέλει άντρα. Σαν θέλει η νύφη κι ο γαμπρός, το θέλει η πεθερά, το θέλει ο πεθερός, το θέλει κι ο θεός, τι όμορφος κόσμος είναι αυτός; Άντρας θέλει Άντρα = δεν είναι άντρας αυτός. Είναι πούστης. Γυναίκα θέλει Γυναίκα; Παλιολεσβίες. Άντρας δε θέλει να είναι άντρας, θέλει να είναι γυναίκα. Άντρας γίνεται γυναίκα και ως γυναίκα θέλει άντρες. Τι είναι; Μήπως είναι gay, μήπως είναι straight γυναίκα; Γυναίκα δε θέλει άλλο να είναι γυναίκα, θέλει να είναι άντρας. Γυναίκα γίνεται άντρας και ως άντρας έχει σχέση με γυναίκα. Τι είναι; Μην είναι βόας, μην είναι κροταλίας; Η γυναίκα που τα έφτιαξε μαζί του τι είναι; Εγώ θα σας πω τι είναι. Είναι πούστηδοι, λεσβίες και ανώμαλοι. Είναι παράξενοι, Είναι αλλόκοτοι. Είναι Queer. Είναι άλλα φύλα συνεχώς. Και αν δεν βρούμε τρόπο να μιλήσουμε γι' αυτά, δε θα βρούμε ποτέ τη θέση μας στα πράγματα. Τι είναι άντρας; Τι γυναίκα; Τι είναι εγώ; Τι είμαι εσύ; Πότε έγιναν όλα αυτά; Που ήμασταν εμείς; Και έτσι αρχίσαμε να μιλάμε για το φύλο και τη σεξουαλικότητα με τρόπο πολιτικό. Και γυρνώντας δίπλα, είδαμε και κάποιους άλλους να κάνουν το ίδιο πράγμα με παρόμοιο τρόπο. Και είπαμε μόνος μου εγώ, μόνη σου εσύ, μόνος του κι η άλλη δεν κάνουμε κανένα περιοδικάκι στο internet; Έτσι, για να πούμε αυτά που θέλουμε να ακουστούν και να ακούσουμε αυτά που θέλουν να μας πουν. Και είπαμε να μιλήσουμε για τα πράγματα που αφορούν άμεσα εμάς. Και όχι γάμους, υιοθεσίες, και gay pride καρναβάλια. Και είπαμε να γράφουμε δικά μας πράγματα αλλά και να μεταφράζουμε κείμενα που τα 'χουμε στο νου μας σα να 'ταν δικά μας. Και αρχίσαμε να κουβεντιάζουμε. Και μετά ακούσαμε ότι γίνεται ένα 'truck festival' και σκεφτήκαμε νταλίκες και φορτηγατζήδες και καυλώσαμε, και γράψαμε γι' αυτό, και μετά πήγαμε να δούμε τι γίνεται εκεί, και γράψαμε και γι' αυτό. Και μετά πήγαμε να δούμε μία ταινία, που είχαν γυρίσει κάποιοι μαύροι ομοφυλόφιλοι στην Αμερική, σε ένα φεστιβάλ ταινιών του κινήματος. Και εκεί σπαστήκαμε πάρα πολύ γιατί οι περισσότεροι έφυγαν και πολύς κόσμος γελούσε σε άλλα σημεία από αυτά που γελούσαμε εμείς και μετά είπαμε 'τί γελάτε ρε' πούστη μου, δεν σας αφορά ένα τέτοιο ζήτημα; Γιατί είναι πιο ενδιαφέρουσα μια ταινία για έναν οικολόγο ακτιβιστή απ' ότι μια ταινία για έναν πούστη μαύρο; Και επειδή είχαμε περισσότερες απαιτήσεις από τον κόσμο που ήταν εκεί, οργιστήκαμε, και ξέρετε τί κάναμε; Γράψαμε. Και μετά είπαμε να κάνουμε ένα 'queer dance πάρτυ', για να εκτονωθούμε, να εκτεθούμε, να έρθουμε λίγο πιο κοντά, να δοκιμαστούμε. Το κάναμε, και γράψαμε και γι' αυτό. Και μετά γίναμε σχεδόν διπλάσιοι (σαν transformers) γιατί τελικά υπήρχαν αρκετοί άνθρωποι που ήταν πιο κοντά μας απ' ότι φανταζόμασταν. Και τότε ήρθαν τα Χριστούγεννα κι η πρωτοχρονιά και όλους μας σκέπασαν οι φτερούγες της οικογένειας, και μας έπνιξαν. Και εν μέσω μελομακάρονων και γαλοπούλων, μιας και δεν μπορούσαμε να λέμε "και του χρόνου" με το στόμα γεμάτο, γράψαμε. Και μετά κουβεντιάσαμε για αυτή την ελληνική 'οικογένεια', και τί να κάναμε; Ξαναγράψαμε και ξανά και ξανά. Και όταν ήρθε η ώρα να βρούμε όνομα για το site, είπαμε: «αυτές οι ομόφωνες αποφάσεις είναι κατάρα», και «καλύτερα λεσβία στο Αφγανιστάν». Αλλά αφού το ξεπεράσαμε κι αυτό, εμείς θα κάνουμε πολλά πράγματα, να μου το θυμηθείς. Γιατί αυτό είναι ένα μέρος της ζωής μας που το βάζουμε κάτω και το γράφουμε. Είναι ένα χρονικό της επιθυμίας μας. Ένα βιογραφικό της παραξενιάς μας. Ένα queerriculum vitae που δεν κατατίθεται, δεν πρωτοκολλείται, δεν αξιολογείται, δεν ανταγωνίζεται αλλά είναι κάτι προσωπικό που γράφεται και δίνεται. Είναι το QV μας.

Truck Festival 2004

Το Truck Festival 2004 έγινε και φέτος στην πίστα Μεγάρων και φυσικά ήμασταν και εμείς εκεί. Τώρα, τι δουλειά έχουν δύο πούστηδες και μια λεσβία στο φεστιβάλ φορτηγού είναι μια άλλη ιστορία που θα την πούμε αμέσως τώρα. Και καλά οι πούστηδες, πήγαν για να κόψουν φορτηγατζήδες, η λεσβία τι δουλειά είχε; Κάποιος θα έλεγε ότι πήγε για παρέα αλλά τότε κάποιος άλλος θα του έλεγε να μην είναι τόσο σίγουρος και ότι πάντα μια λεσβία έχει κάτι καλύτερο να κάνει Κυριακή απόγευμα από το να συνοδεύσει δύο πούστηδες σε ένα φεστιβάλ φορτηγού και ότι βρωμά φαντασίωση εδώ. Και φυσικά, δίκιο έχει ο δεύτερος και να η απόδειξη.

Η Φαντασίωση Για Το Truck Festival

Την Κυριακή θα πάμε με τα παιδιά σε ένα φεστιβάλ φορτηγού στα Μέγαρα. Δεν μπαίνω στη διαδικασία να το παρουσιάσω, δηλ. το πώς θα φτάσουμε εκεί, τι θα αντικρίσουμε κλπ. γιατί δε με αφορά (εμένα και τη φαντασίωσή μου). Μπαίνω καταθέτων στο ψιτό. Είμαι σίγουρη ότι σε ένα τέτοιο φεστιβάλ, θα βρεθούν μηχανόβιες λεσβίες. Απομαρτίνωμαι λοιπόν απ' τους άλλους, και ψάχνω γέμα στο πλήθος. Όχι πολύ αργά, ανακαλύπτω μια παρέα από καμιά δεκαριά μηχανόβιες. Έχων παρκάρι τις μηχανές τους • σχηματίζοντας κύκλο, και κάθονται εκεί χύμα και συζητάνε και γελάνε μεταξύ τους. Παιρνω το πιο αδύο μου ~~...~~ ύψος και πλησιάζω με τα χέρια στις τρέπες. • Πλησιάζω στον κύκλο τους, και με το πιο κλιθιο χαμόγελο που διαθέτω, αυτό που ταυριάζει σε μια μικρή ανούτη που ~~...~~ έχει το ύψος "τώρα αναταλύεται τον κόσμο" (Μην ξεχνάμε ότι είμαι 20 και αυτές 30-35), λέω γεμάτη έκπληξη και απορία: "ωάου", ωραίες μηχανές, να ανέθω σε μία;" και τότε όλες αυτές κοιτάζονται μεταξύ τους με νόημα, κάποιες κρυφογελάνε, και μία απ' αυτές μου απαντάει με μικρό-καθαρό ύψος "γιατί, ξέρεις να οδηγείς με νιάνιαρο;" και τότε εγώ απαντώ με το ίδιο ετυλ, "όχι, πρέπει να με πάρει κάποια καβάλα • να με πάει βόλτα". Τότε η πιο άγρια απ' αυτές, (έχω κοντά μαλλιά και φο-

ράει μπλε ζών και δερμάτινο μαύρο μπουφάν/
 βάσει προς τη μηχανή της και μου λέει «φρά-
 κος τα " ανέβα, πιτέφικα". Εγώ ανεβαίνω πάνω
 και αρχίζουμε να απομακρυνόμαστε απ' το φεστιβάλ
 και να μπαίνουμε ε' ένα δάσος. Ήχαβα να πω ότι
 είναι βούρφο. Καθώς προχάραμε, εγώ κολλάω πάνω
 της και σε μια απότομη στροφή, ~~εγώ~~ απ' την
 τροχιά μου (και καλά), βίψω τα χέρια μου πάνω
 της - όχι βεβαιότητα, αλλά όλως τυχαίως
 κάτω απ' την κοιλιακή χώρα. Τότε αυτή φρενάρει,
 κατεβαίνει κάτω, με πετάει απ' τη μηχανή, με
 οδηγεί κάτω απ' ένα δέντρο, μου κατεβάζει το
 πατελόνι και αρχίζει να με χλεύεται. Εγώ τα
 έχω δει όλα και σε κάποια φάση, τελείως απότομα,
 μου χώνει δυο δάχτυλα ει εγώ χύνω με τη μία.

Υ.Γ. Επειδή μάλλον θα μείνω με την όρεξη (είχα μιν έξει πικρίες στο φεστιβάλ νταλικας),
 επιδιώκω να έχω πραγματικό φεστιβάλ μηχανής όπου εκεί θα ναί έχω φράκτα και
 πικρίες, ελπίζω τα παιδιά να έρθουν μαζί μου, ως ανταπόδοση που εγώ θα πάω στο
 φεστιβάλ φορτίκατζιάνων.

Το ισχυρό λοιπόν κίνητρο της λεσβίας δεν περιείχε κανενός είδους αλτρουισμό. Ήταν
 μια έντονη φαντασίωση -συνδυασμένη με το γεγονός ότι η ελπίδα πεθαίνει πάντα
 τελευταία -που την οδήγησε εκεί. Λόγω όμως της μεγάλης θνησιμότητας, της ελπίδας,
 η φαντασίωση αφήνει περιθώρια και για μια άλλη φαντασίωση, που είναι η
 εκπλήρωση της υποχρέωσης των φίλων να συνοδέψουν την φαντασιόπληκτη στο
 επερχόμενο φεστιβάλ μηχανής. Λύθηκε λοιπόν και το μυστήριο τι θέλει η λεσβία στο
 φεστιβάλ βαρβατίας.

Ας περάσουμε στους πούστηδες τώρα. Εδώ τα πράγματα είναι πιο απλά. Το απόγευμα
 είναι ζεστό και υγρό. Οι νταλικέρηδες έχουν ιδρώσει και φαίνεται. Οι επιδείξεις
 ταχύτητας και δεξιότητας βρίσκονται σχεδόν στο τέλος τους. Έξαφνα, ένα μεγάλο
 φορτηγό, μαύρο, με μακριά μούρη, αμερικάνικο, με δύο μεγάλα φουγάρα στο πλάι,
 νάτο το φαλλικό - Λακάν - σκατά, κάνει την εμφάνισή του. Στην προσπάθειά του να
 επιταχύνει, σπινιάρει λίγο παραπάνω απ' ότι θα έπρεπε και του καίγονται τα λάστιχα,
 με αποτέλεσμα να μην αναπτύξει την κατάλληλη ταχύτητα και να μείνει εκτός
 συναγωνισμού. Η απογοήτευση είναι γραμμένη στα πανέμορφα μαύρα μάτια του,

μετρίου αναστήματος, μελαχρινού οδηγού του. Με πεσμένο το ηθικό του, μαυρισμένο το άσπρο του μπλουζάκι από τους καπνούς και κολλημένο από τον ιδρώτα στο δασύτριχο στήθος του και στην ευδιάκριτη κοιλιά του, ο οδηγός κατεβαίνει από το φορτηγό, που μόλις πάκκαρε ανάμεσα σε δύο άλλες εξίσου εντυπωσιακές νταλίκες. Το στενό μπλουτζίν του διαγράφει ένα σφριγηλό κολαράκι και ένα έντονο φούσκωμα μπροστά. Οι μύες του κοντεύουν να σκίσουν τα μανίκια από το μπλουζάκι του, όταν βγάζει από την μπροστινή του τσέπη ένα πακέτο τσιγάρα. Βάζει ένα στο στόμα του και καθαρίζει το μέτωπό του από τον ιδρώτα, ενώ ψάχνει για αναπτήρα. Ψάχνει, ψάχνει αλλά πουθενά αναπτήρας και θα έκανε τα πάντα για να καπνίσει. Να για ποιο λόγο βρίσκονται στο φεστιβάλ οι δύο πούστηδες.

Αρκετά όμως με τις φαντασιώσεις. Οι τρεις ομοφυλόφιλοι, ο Άθως, η Πόθος και ο Άραμης, πήγαν στο φεστιβάλ φορτηγού. Και τα πράγματα ήταν όπως βαθιά μέσα τους τα περίμεναν. Μέγαρο - Τέξας. Σε ένα απέριπτο τοπίο, στη μέση του πουθενά, στο βάθος ενός πελώριου ορίζοντα, σε μία πίστα δοκιμών. Το μέρος γεμάτο παταανθρώπους, που βλέπουν μια ομάδα cheer leaders από τον Ωρωπό (μη διασταυρωμένη αυτή η πληροφορία) να χορεύουν και να πιάνουν τα αρχίδια τους διακριτικά, αφού έχουν κρυφτεί πίσω από τον κολλητό. Οικογένειες νταλικέρηδων, με χοντρά παιδιά και ζεστά λουκάνικα, να θαυμάζουν τις ζωγραφισμένες γκόμενες στις προσόψεις των νέων φορτηγών. «Μπαμπά, έπρεπε να φέρεις και εσύ το φορτηγό για να τους δείξεις». Ναι, υπάρχουν πυρηνικές οικογένειες νταλικέρηδων και πηγαίνουν στα φεστιβάλ ακριβώς όπως οι οικογένειες των κουκουέδων.

Είχε πολλά καμένα λάστιχα, τόσα που συχνά δεν μπορούσες να αναπνεύσεις, είχε διαγωνισμό μπίρας, είχε διαγωνισμό ομορφιάς cheer leaders (από τον Ωρωπό), είχε διαγωνισμό bras de faire μεταξύ των συγκεντρωμένων, είχε τέλεια φορτηγά, είχε νταλικέρηδες, από λαϊκούς μέχρι hip hop-αδες, είχε πολλούς τσάμπα αναπτήρες, είχε διαγωνισμούς που κέρδιζες μουσαμάδες για φορτηγά, είχε φτηνές μπίρες και ακριβές πατάτες, είχε βαρβατίλα - δεν μπορώ να πω- είχε οικογένειες, είχε νέους ανθρώπους που προσπαθούσαν να αποφασίσουν σε ποια καμπίνα θα ήθελαν και θα μπορούσαν να περάσουν ένα μεγάλο μέρος της ζωής που τους απομένει ως εργάτες δρόμου, σε ποια καρέκλα θα ιδρώνουν, αχ!, σε ποιο στρώμα θα κοιμούνται ίσως τις πιο πολλές μέρες του χρόνου, όταν θα είναι σε ταξίδι, και πάλι αχ!, είχε παιδάκια, που έβγαζαν φωτογραφίες μπροστά από μεγάλα φορτηγά, πιο μεγάλα από του μπαμπά αλλά αρκετά μικρά για να χωρέσουν πάνω από το τζάκι, είχε τηλεκατευθυνόμενα μοντέλα φορτηγών, που άρχιζαν από 2000 ευρώ, είχε ανοιχτά βλέμματα -μεγάλων αποστάσεων, είχε λίγη από τη σοφία που ένας αρχαίος Έλληνας θα περίμενε μετά από τόσα ταξίδια, είχε μεγάλα όνειρα για μικρούς ανθρώπους, είχε παρεϊστικό κλίμα και μια ατμόσφαιρα από χάνι ταξιδιωτών, είχε καλό καιρό και είχε πλάκα.

Κι άλλα φύλα συνεχώς

Εισαγωγικό

Το σύντομο αυτό κείμενο το βρήκαμε στο Makezine. Μεταφράστηκε στα ελληνικά από την ομάδα Regeneration και πρωτοδημοσιεύτηκε στο Indymedia Αθήνας τον Ιούνιο του 2004. Αφού ξαναδουλέψαμε λίγο τη μετάφραση αποφασίσαμε να συμπεριληφθεί σαν το μόνο κείμενο εκτός δικής μας παραγωγής στην ύλη του πρώτου τεύχους. Τι βρήκαμε εμείς σε αυτές τις γραμμές και τι βρίσκουμε γενικά σε κείμενα που έρχονται από πολύ μακριά, από μια άλλη κουλτούρα και από άλλες αντιλήψεις και θεωρήσεις του φύλου και της σεξουαλικότητας; Πώς συνδέονται αυτές οι θεωρήσεις με τη δική μας αντίληψη για την πολιτική δράση; Συνδέονται; Τι διαβάζουμε εμείς σ' ένα κείμενο που ακροβατεί μεταξύ προσωπικής εξομολόγησης/καταγραφής εμπειρίας/παραγωγής θεωρίας; Τι σημαίνει η επιλογή του ως ψηφίδα του μωσαϊκού που αποτελεί ο δικός μας λόγος;

Προφανώς τα ερωτήματα είναι πολλά και οι απαντήσεις σχεδόν πάντα σε εξέλιξη. Το πρώτο σημαντικό σημείο στην ανάγνωση αυτού του κειμένου είναι η ανακάλυψη ότι οι σχέσεις συγγένειας που μας συνδέουν με ανθρώπους "από αλλού" είναι πολύ βαθύτερες απ' ό,τι φανταζόμαστε. Υπάρχει "εκεί πέρα" ένας λόγος που εκφράζεται μέσα από ανησυχίες κοινές με τις δικές μας και που σε αυτά που περιγράφει ταυτίζεται με πολλά που και εμείς σκεφτόμαστε, αισθανόμαστε και ζούμε- ένας λόγος κοινός με δικούς μας προβληματισμούς σχετικά με την πολιτική και ανατρεπτική δυνατότητα που προσφέρει η ανάλυση των όσων αναγνωρίζουμε ως «βιολογικά δεδομένα». Στο «Κι άλλα φύλα συνεχώς» ενυπάρχει, ακόμη κι αν εκφράζεται με όρους σχεδόν αμετάφραστους στη μητρική μας γλώσσα, μια άλλη κοινή, λανθάνουσα γλώσσα, μια γλώσσα της εμπειρίας του σώματος, μια γλώσσα της επιθυμίας που είναι και δική μας. Η γλώσσα που μιλάμε όλοι όσοι αμφισβητούμε την εξουσία των βιολογικών δεδομένων, το παραμύθι που επαναλαμβάνουν σε διάφορες εκδοχές οι κοινωνίες για τη "φύση", το "ομαλό", το "φυσιολογικό", δημιουργώντας έτσι ιεραρχίες, προνομιούχους και περιθώριο, κανονικούς και τέρατα. Το πρόβλημα των ταυτοτήτων, τις οποίες οικειοποιούμαστε και αποποιούμαστε, μέσα σ' ένα συνεχές παιχνίδι και/ή πόλεμο με την κυρίαρχη τάξη των πραγμάτων, δεν είναι ένα πρόβλημα που το έχουμε μόνο εμείς. Το να βρίσκουμε ανθρώπους "αλλού" με τους οποίους μπορούμε να συναντηθούμε ακόμη και στον άυλο εικονικό χώρο του δικτύου, δίνει σε ό,τι κάνουμε μια βεβαιότητα: την βεβαιότητα πως απέναντι αλλά και μέσα σε αυτό που είναι το κανονικό και κυρίαρχο, μπορούμε να χτίσουμε άλλους τρόπους για τα πράγματα και να επιβάλουμε τις δικές μας πραγματικότητες, ερμηνείες και συμβολισμούς.

Οπωσδήποτε συχνά σε τέτοια κείμενα συναντάμε χάσματα. Χάσματα πολιτισμικά που μας κάνουν να αναρωτιόμαστε: Τι συνδέει εμάς με έναν τρανς δικηγόρο στη Νέα Υόρκη; Τι συνδέει τη δική μας πολιτική άποψη και δράση με μια συζήτηση στις ηνωμένες πολιτείες για τη χρήση του όρου αμφί και για την πολιτική χρήση των ταυτοτήτων; Αλλά και χάσματα από την αναγνώριση του γεγονότος πως, παρά τις προθέσεις μας για μια άλλη ανάγνωση, συχνά στην καθημερινή ζωή σχεδόν μας συντρίβει το δεδομένο: τα δύο φύλα και η μια νόμιμη σεξουαλική επιλογή που κινείται ανάμεσά τους; Πώς μπορείς να "είσαι" πιο πολλά από απλώς άντρας και γυναίκα; Πώς μπορείς να "είσαι" αλλά και να μην περιορίζεσαι ποτέ οριστικά και αμετάκλητα στο κουτί μιας ταυτότητας; Πώς μπορείς να "κάνεις" ό,τι "είσαι" και να μη δεσμεύεσαι για αυτό; Και πώς μπορείς, παρ' όλ' αυτά, να ανατρέπεις με την πολιτική σου δράση τα δεδομένα όταν δεν θες να δεσμευτείς σε κανένα δεδομένο, σε καμιά νομιμότητα, όταν αρνιέσαι την ίδια την ιδέα οποιασδήποτε "κανονικότητας"; Αυτό που δημιουργείται σαν απάντηση, όσο θολή και αβέβαιη, είναι πως πέρα από τα χάσματα σήμερα έχουμε

τη δυνατότητα να ακονίσουμε τα όπλα της σκέψης μας παρακολουθώντας τις συζητήσεις αλλού και να ισχυροποιήσουμε έτσι τα ερωτηματικά μας. Γιατί στα ερωτηματικά κρύβεται η δύναμη μας. Σ' αυτές τις "σελίδες" θα διαβάσετε ξανά και ξανά για την πολιτική σημασία του φύλου και της σεξουαλικότητας. Για το πώς αυτές οι έννοιες υποστηρίζουν/συγκροτούν ένα ολοκληρωμένο σύστημα κυριαρχίας, ένα σύστημα πολιτικών σχέσεων. Επιμένουμε σε βαθμό εμμονής. Όμως αυτή η εμμονή δεν είναι παρά ένας άλλος τρόπος να μιλήσουμε για πράγματα και ιδέες παλιές και να εκφράσουμε εκ νέου την επίσης πολύ παλιά, αρχαία σχεδόν, επιθυμία να ορίζουμε τις ζωές μας αμφισβητώντας αυτά που μάθαμε. Να μην τις χωράμε σ' αυτά που μάθαμε. Και σίγουρα μας γεμίζει αισιοδοξία το ότι η γενεαλογία αυτής της επιθυμίας έχει κρικούς παντού. "Εδώ" κι "εκεί". Στην "Αθήνα" και στη "Νέα Υόρκη". Στο χώρο και στο χρόνο. "Με κάποιους ανθρώπους που ίσως δε θα συναντήσουμε ποτέ, βλέπουμε το ίδιο όνειρο".

Κι άλλα φύλα, συνεχώς..

(το άρθρο γράφτηκε για το περιοδικό The Quails northwest tour zine)

Όταν ήμουν στο Σαν Φρανσίσκο, έκανα μία ωραία συζήτηση με την Jen για τα κρυμμένα νοήματα που εμπεριέχει η κοινή χρήση του όρου μπαϊσέξουαλ και μου ζήτησε να προσπαθήσω να γράψω κάτι για το περιοδικό. Πριν φτάσω σε αυτό το θέμα θέλω να κάνω σαφές, ότι παρόλο που έχω προβληματισμούς για το πως χρησιμοποιείται αυτός ο όρος και την αντίληψη για το φύλο που μπορεί να υποδηλώνει, πιστεύω παράλληλα ότι υπάρχουν τρόποι να χρησιμοποιηθεί, οι οποίοι είναι ριζοσπαστικοί και πολιτικώς εναντιωματικοί. Η Judith Butler έγραψε κάποτε για το πως μπορούν οι κατηγορίες ταυτότητας να είναι πολιτικές αφετηρίες από τη μία και εργαλεία απολυταρχικού ελέγχου από την άλλη. Ποτέ δεν με κουράζει το να σκέφτομαι αυτή την άποψη – πως οι όροι μιας ταυτότητας είναι στρατηγικής σημασίας, πως μπορούμε να τους χρησιμοποιούμε για να ορίσουμε την αντιπαράθεση σε κάθε στιγμή, αλλά και πως επίσης εμπεριέχουν δυνάμεις αστυνόμευσης που είναι επώδυνες και εκτοπίζουν.

Δε μου αρέσει να μιλάω υπερβολικά αφαιρετικά, οπότε θα αναφέρω διευκρινιστικά μία ιστορία. Όταν πρωτάρχησα να λέω ότι είμαι τρανς, είχα μια κουβέντα με μια φίλη λεσβία, η οποία με ρώτησε: "Θα πηδάς αγόρια ή κορίτσια τώρα;". Προσπαθούσε να καταλάβει αν θα είμαι straight, αδελφή ή μπάι. Της είπα "αυτός ο τρόπος σκέψης για τους ανθρώπους, δε μου κάνει και πολύ νόημα τώρα τελευταία" ή κάτι τέτοιο. Απάντησε ότι "οι πούτσοι την αηδιάζουν".

Νομίζω ότι είχε μία έντονη εσωτερική αντίδραση στο γεγονός ότι η αποκάλυψη της τρανς ταυτότητάς μου την έκανε να μη ξέρει πως να με χωρέσει στις τέσσερις ξεκάθαρες κατηγορίες σεξουαλικής συμπεριφοράς που είχε αυτή στο μυαλό της: μπάι, straight, αδελφή, λεσβία. Πως γίνεται μια στιγμή να ήμουν το ένα πράγμα ("λεσβία") και την επόμενη να μην ήμουν; Τι ήμουν; Πως μπορούσε να με ξαναστριμώξει σε μία από τις κατηγορίες της; Το σχόλιο για το πόσο αηδιαστικούς έβρισκε τους πούτσους ήταν ακόμα πιο επικριτικό -μία αίσθηση, ότι μία από τις επιλογές στις οποίες μπορεί να κατέληγα της ήταν αποκρουστική. Το σχόλιο χάραξε μια σαφή γραμμή ανάμεσα μας: μπορεί εγώ να μη βλέπω τους ανθρώπους αυστηρά σαν "άντρες" και "γυναίκες", αλλά αυτή τους βλέπει, ξέρει τη διαφορά, δεν αμφιταλαντεύεται.

Αυτές οι στιγμές αστυνόμευσης είναι ιδιαίτερα συχνές ανάμεσα στους queer. Έχω ακούσει παρόμοιες ιστορίες από λεσβίες που πηδάνε αγόρια, αδερφές που πηδάνε κορίτσια, butch που είναι bottom, butch που γίνονται femme, femme που γίνονται

butch, τρανς-γυναίκες προς άντρες που ηδιδούνται από μπροστά, τρανς-άντρες προς γυναίκες που διακορεύουν και διάφορους άλλους/ες που σπάνε τους κανόνες. Νομίζω ότι μερικές φορές (όχι πάντα όμως), η λέξη "αμφιφυλόφιλος" χρησιμοποιείται σαν όρος αστυνόμευσης, για να προσδιορίσει ανθρώπους που στην πραγματικότητα σπάνε τα όρια. Και για αυτόν ακριβώς το λόγο μπορεί να αντιστραφεί από κάποιους/ες που αυτοπροσδιορίζονται ως μπάι και να γίνει εργαλείο για να μιλήσουν ριζοσπαστικά σε σχέση με τη σεξουαλικότητά τους. Για πολλούς/ες από εμάς, όμως, ο όρος λειτουργεί σαν ένα πλαστό συνοθύλευμα το οποίο σταματάει απότομα τις πολύπλοκες συζητήσεις που προσπαθούμε να κάνουμε για τις ταυτότητες και τις σεξουαλικές πρακτικές.

Το πρώτο και κυριότερο πρόβλημά μου με τον όρο, είναι το "αμφί" μέρος. Αμφί σημαίνει δυο όψεις, δύο πλευρές, αν είσαι "μπαί" ηδιδάς αμφότερες των δύο επιλογών. Όντας ριζικά ενάντια στην κανονιστική αντίληψη του διχοτομικού συστήματος των φύλων και ζώντας, όπως εγώ, σε ένα μη συνεκτικό και μη καθορισμένο από διχοτομήσεις σώμα και νου, ο όρος είναι τελείως ανεπαρκής για εμένα. Δε βλέπω τον εαυτό μου να χωράει σε καμμία από τις δύο φαντασιακές κατηγορίες "άντρας/γυναίκα" και δε προσεγγίζω τους ανθρώπους με τους οποίους θέλω να ηδιδητώ έχοντας αυτές τις κατηγορίες στο μυαλό. Είμαι αφοσιωμένος σε μία αντίληψη των φύλων που αφορά συνεχώς εναλλασσόμενα επίπεδα έμφυλων χαρακτηριστικών και αντιλήψεων και σε καμμία περίπτωση δεν αφορά δύο πόλους, ένα συνεχές ή μερικά κουτιά.

Και παρακαλώ μη θεωρήσετε ότι προωθώ τη θέση: "μη βάζετε ταμπέλες". Αυτό που μου αρέσει είναι συγκεκριμένες, λεπτομερείς, ερεθιστικές, ευφάνταστες χρήσεις της γλώσσας, έτσι ώστε συνεχώς να επαναχαράσω και να επαναορίζω τις σωματικές και σεξουαλικές εμπειρίες, και όχι να χρησιμοποιώ απλοϊκούς όρους που κλείνουν τις συζητήσεις, με το συμπέρασμα ότι "εντάξει, είμαστε και πολύ σεξυ".. Αν κυνηγάω μια κοκαλιάρα, new wave, butchaδερφολεσβία που φοράει eye liner και που γουστάρει εναλλασσόμενους ρόλους στο σεξ και μια ενεργητική αλλά ευαίσθητη barbie τρανς αδελφή, και μία σκληρή-μα-τρυφερή πανκ ακτιβίστρια τρανς κοπέλα που γουστάρει να είναι top, πώς θα μπορούσαν αυτά να με χωρέσουν σε μία από τις τέσσερις κατηγορίες; Γιατί θα θέλαμε να το κάνουμε αυτό, ενώ μπορούμε να μιλάμε λεπτομερώς, για τον τρόπο που κάθε στιγμή επιθυμίας αλλάζει το πως βλέπουμε το φύλο και τη σεξουαλικότητά και ανοίγει νέα ενδεχόμενα; Πώς θα μπορούσα να χωρέσω σέξυ ανθρώπους με αυτά τα χαρακτηριστικά, σε τακτοποιημένες και καλογουαλισμέες κατηγορίες φύλων; Θα ήταν ακόμα σέξυ αν το έκανα;

Γνωρίζω ότι, για κάποιους τρανς, η μετάβαση είναι μία διαδικασία μεταφοράς σε μία «απολύτως κανονικοποιημένη» κατηγορία ταυτότητας, όπου ο στόχος είναι να γίνεις αποδεκτός/η και να ενταχθείς πλήρως σε αυτή τη νέα κατηγορία. Για μένα, όπως και για άλλους τρανς που ξέρω, δεν πρόκειται για μια διαδικασία όπου ακολουθείς στενά ένα νέο σύνολο κανόνων, αλλά για μια διαδικασία σύγκρουσης με τις ταυτότητες και οικειοποίησης πολλαπλών ταυτοτήτων, μία διαδικασία στην οποία οι κανόνες παίρνουν φωτιά. Περιλαμβάνει αλλαγή του νοήματος που δίνουμε στα μέλη του σώματος, διαχωρισμό της βιολογίας από την μοίρα και επανα-νοηματοδότηση των σεξουαλικών πρακτικών. Νομίζω ότι αρκετός μη-τρανς κόσμος θέλει επίσης (και το κάνει) να έχει πρόσβαση σε πολλές κοινότητες και να προσδιορίζεται με βάση την επιθυμία, την πρόθεση και χωρίς να κοιτάζει προς κάποια "συνέχεια". Νομικοί, ιατρικοί και καπιταλιστικοί μηχανισμοί παραμένουν στρατευμένοι ενάντια σε αυτές τις προσπάθειες παραγωγής queer κουλτούρας, πιέζοντάς μας να διαλέξουμε μία και μοναδική κατηγορία, να πάρουμε "αποφάσεις ζωής" και να αγοράζουμε προϊόντα "κατάλληλα" για το φύλο μας. Αυτοί οι μηχανισμοί περιστασιακά αφήνουν λίγο χώρο για νέες κατηγορίες, όπως μία ωραιοποιημένη, ανώτερης τάξης, μονογαμική, παντρεμένη,

πατριωτική εκδοχή gay ταυτότητας, μόνο όμως για να την χρησιμοποιήσουν σαν μία νέα ρυθμιστική στρατηγική (και στρατηγική marketing). Το χρωστάμε ο ένας στην άλλη και στους εαυτούς μας να αγκαλιάσουμε ευφάνταστες ακόμη και ενοχλητικές δομές επιθυμίας που αρνούνται την εύκολη κατηγοριοποίηση και να παράγουμε συνεχώς νέες γλώσσες που θα μπορούν να εκφράσουν την ποικιλία της ερωτικής εμπειρίας και της εμπειρίας του φύλου.

ο dean spade είναι ένας ριζοσπάστης τρανς δικηγόρος στην Νέα Υόρκη.

πηγή: <http://www.makezine.org> link: <http://www.makezine.org/bibi.html>

Με οικογένεια

Διαβάζοντας το «Χωρίς Οικογένεια», γέλασα αρκετά, όσο πρέπει νομίζω, κούνησα σαν συμπάσχουσα και συμπαθούσα το κεφάλι καταφατικά (ναι, ναι, έτσι, έτσι..) κυρίως όμως τσιγκλίστικα (υπάρχει τέτοιος τύπος για αυτό το ρήμα;) από διάφορες σκέψεις για την οικογένεια (και όχι μόνο), σκέψεις που κάνω(/έχω κάνει) συχνά όταν σκέφτομαι την «κριτική» μου απέναντι σε διάφορα πράγματα, όπως η οικογένεια, καλή ώρα.

Φαντάζομαι πως όλες μας θα έχουμε γενικώς καταναλώσει, ένα καθόλου ευκαταφρόνητο κομμάτι του χρόνου μας, σιχτιρίζοντας γονείς και σόγια (όχι τη σόγια, τα σόγια), κοροϊδεύοντας οικογενειακές συνεστιάσεις, καυτηριάζοντας γάμους και πανηγύρια συμβιβασμένων εξαδέλφων, στηλιτεύοντας μικρο/αστικές αντιλήψεις περί πυρηνικής οικογένειας και τα λοιπά και τα λοιπά. Και καλά έχουμε κάνει. Δεν βλέπω πως θα κατάφερα να ακονίσω την αίσθησή μου για τα όρια των κοινωνικών σχέσεων χωρίς να έχω ασχοληθεί με τη μεγάλη αυτή πηγή καταπίεσης που λέγεται οικογένεια. Πώς θα κατάφερα να συνειδητοποιήσω, πέρα από τα ακαδημαϊκά διαβάσματα του Φουκώ και άλλων διαφόρων, την πραγματικότητα και τη φύση της εξουσίας και ιδιαίτερα τη σχέση πολλών αγαπημένων μου (και άλλων όχι τόσο) προσώπων με αυτό το πολύ κακό πράγμα, την εξουσία. Κανένας και καμία αθώα. Γιαγιάδες, μανάδες, αδέρφια, θείοι, νονές, ξαδέλφια, όλοι κι όλες, έχουν το μικρό ή μεγάλο ρολάκο τους σε αυτό το πολύ συχνά κακόγουστο σκηνικό. Μέχρις εδώ καλά.

Αυτό που συνέβη όμως εσχάτως είναι τα εξής δύο πράγματα: 1. Σταδιακά -και χωρίς να πάρω χαμπάρι πότε και πώς ακριβώς- έπαψα να διασκεδάζω τόσο ή, εν πάση περιπτώσει, να ανακουφίζομαι όσο παλιότερα μετά από διάφορα ξεσπάσματα αντιοικογενειακής κριτικής. Κάπως σαν να μην έφταναν πια. 2. Επιπλέον, άρχισε να με απασχολεί -και αυτό μου φαινόταν ακόμη πιο περίεργο αρχικά- το τι θα κάνω εγώ μ' αυτό το θέμα. Της οικογένειας. Θα κάνω εγώ τη δική μου; Θα τη λέω οικογένεια; Θα τη/το λέω αλλιώς; Θα είναι διαφορετική (οπωσδήποτε..) μα πώς; Και τι να κάνω με αυτή που υπάρχει ήδη; Τι ρόλο θα παίζω εγώ σε αυτό το κακόγουστο έργο; Θα τους βρίζω; Θα τους τα χώνω; Θα τρώω κοτόπουλο με πατάτες στο φούρνο την Κυριακή λέγοντας σαχλαμάρες γύρω από το οικογενειακό τραπέζι; Θα τους «δεχτώ»; Θα με δεχτούνε; Θα αγοράσω σπίτι; Θα κάνω παιδιά; Θα «επανασοικειοποιηθώ» (που είναι και της μόδας) κάποια χαμένα αξία που κρυβότανε στις «αρχικές» προθέσεις του θεσμού; Βοήθεια....

Σε επίπεδο φαντασίας (ως και φαντασιοπληξίας) έχω πολλές φορές ονειρευτεί διάφορες προσομοιώσεις (μια άλλης) οικογένειας με ανθρώπους, που μας δίνει όχι το αίμα αλλά κάποια άλλη, πολύ συγκλονιστική αλήθεια, κάποιος δεσμός δικός μας, άσχετος με τα αίματα αλλά σχετικός με αυτό που είμαστε ή θέλουμε να γίνουμε. Και αυτό μου φαίνεται πολύ φυσικό και ορθό. Το θέμα είναι πως αυτές οι φαντασιοπληξίες έρχονται και παρέρχονται και δυστυχώς το ίδιο και οι άνθρωποι... Δηλαδή, αν και τόσες φορές και σε ποικίλους χρονικούς ορίζοντες, έχω επιθυμήσει αυτό το πράγμα με διαφορετικούς ανθρώπους σε διαφόρων τύπων σχέσεις, δεν αισθάνομαι πως, μέχρι τώρα τουλάχιστον, έχω καταφέρει να αποκτήσει αυτή η επιθυμία μια σχέση διάρκειας με την πραγματικότητα και δεν αισθάνομαι επίσης την ακλόνητη βεβαιότητα πως φτιάχνω κάτι «στ' αλήθεια», κάτι που δεν θα χαλαρώσει τα επόμενα χρόνια, που η ζωή και οι επιλογές μας θα αλλάξουν προσανατολισμό. Και, όπως λέει και η άτιμη η μάνα μου, «παιδί μου είσαι τριάντα χρονών». Και πράγματι, είμαι.

Από τη άλλη, αυτή η ρημάδα η πυρηνική οικογένεια είναι πάντα στο προσκήνιο, για κάποιον απροσδιόριστο λόγο δε χάνει την αίγλη της και τη δυνατότητα να εμφανίζεται

στέρα και συμπαγής, παρά τα πλήγματα που της καταφέρνω μέσα από την κριτική μου.. Και ομολογώ πως ζηλεύω.. Την αντοχή της. Θέλω αυτή την αντοχή και για τα «άλλα», τα δικά μου πράγματα...

Βέβαια ίσως μου πείτε πως αυτή η αντοχή δεν είναι παρά ένας καλά δουλεμένος μύθος, ένα φέμα που άμα το πιστεύουμε το κάνουμε αλήθεια. Γιατί όμως αυτό δε μου φαίνεται και τόσο πειστικό αντεπιχείρημα; Γιατί ακόμη πιάνει τόσο χώρο αυτό το κεφάλαιο της οικογένειας; Γιατί ασχολούμαι ακόμη, τριάντα χρονών άνθρωπος;

Καμιά φορά σκέφτομαι πως απλώς δεν θα ξεμπερδέψω τόσο εύκολα με τις σχέσεις αυτές, της οικογένειας. Επίσης, σκέφτομαι πως, αν δεν καταφέρω να τις κοιτάξω πέρα από μια εύκολη καταδίκη, δεν θα μπορέσω να κάνω αυτό το άλλο πράγμα, το δικό μου που έλεγα. Πως, αν δεν αναγνωρίσω τη θέση μου σε αυτό το «μηχανισμό», δεν θα μπορέσω ποτέ να τον παραβιάσω θετικά. Πως πάντα, ό,τι και να κάνω, θα ξαναμπάνει από την πίσω πόρτα. Και φιλοτρομάζω..

Άρχισα να σκέφτομαι επίσης, πως ούτε αρκεί ούτε περισσεύει να μιλάω επικριτικά μόνο για το ρόλο που παίζουν οι άλλοι σε αυτό το έργο. Σε προσωπικό επίπεδο, αυτό μεταφράζεται σε μια προσπάθεια να σταματήσω να λέω στη μάνα μου, κάνε αυτό και κάνε εκείνο, get a life μαμά, μα τι μιζέρια που έχει η σχέση σου με το μπαμπά, σταμάτα να ζεις προβάλλοντας απάνω μου επιθυμίες και φόβους. Αφού δε μου αρέσει να μου λέει εκείνη τι να κάνω, γιατί να της λέω εγώ; Και, εν πάση περιπτώσει, σε όλες μου τις σχέσεις μπορώ να δεχτώ την προσδοκία των άλλων ανθρώπων, να τους καταλάβω, ν' αναγνωρίσω τις επιθυμίες τους, να τους στηρίξω, να τους υπερασπίσω, να διευρύνω τα όριά μου για να χωρέσουν κι αυτοί... Στις σχέσεις με αυτά τα τέρατα τους γονείς, γιατί να υπάρχουν άλλοι νόμοι και κανόνες; Σε πολιτικό επίπεδο, αυτό μεταφράζεται σε μια προσπάθεια να κατανοήσω τα υποκείμενα που είναι οι άλλοι και οι άλλες και τη δράση τους, αναγνωρίζοντας με ψυχραιμία τη θέση που κατέχουν μέσα στα συστήματα των σχέσεων. Αν η εξουσία και οι ιεραρχίες, η καταπίεση και η κακοποίηση, οι δυνατότητες, τα όρια και η αλλαγή περνάνε μέσα από μια καταρχήν αναγνώριση της θέσης των άλλων μέσα σε αυτά τα σύνθετα συστήματα, τότε μάλλον δε μου μένει τίποτα άλλο να κάνω ή να σκεφτώ για την οικογένεια, παρά να δω τους πρωταγωνιστές της έτσι, ως υποκείμενα δράσης αλλά και ως αντικείμενα της δράσης των άλλων.

Όπως λέει και ο αγαπημένος Φουκώ (αν τον έχω καταλάβει σωστά), οι διάφορες θεωρίες περί καταστολής/καταπίεσης αυτού ή του άλλου, μπορούν να είναι παραπλανητικές. Το είπε για τη σεξουαλικότητα και τους λόγους γύρω από αυτή, μου φαίνεται ότι μπορεί να εφαρμοστεί σαν αναλυτική αρχή γενικώς. Η σεξουαλικότητα μας δεν καταπιέζεται σκέτα. Αυτό είναι λίγο για να φωτίσει το τι συμβαίνει. Η σεξουαλικότητα οργανώνεται, ελέγχεται, δοκιμάζεται, γίνεται αντικείμενο μελέτης, μιλάμε για αυτή, την οριοθετούμε, την πάμε στο γιατρό, την εξομολογούμαστε. Παραφράζοντας αυτό σκέφτομαι... η οικογένεια δεν μας καταπιέζει σκέτα. Η οικογένεια μας υποδέχεται (υποδέχτηκε), μας μαθαίνει τις κοινωνικές σχέσεις, μας δείχνει με χίλιους δυο τρόπους πώς να διαπραγματευόμαστε τη θέση μας, μας διδάσκει την αναγνώριση των συμβόλων, είναι αυτό μέσα από το οποίο μετράει ο χρόνος. Ο χρόνος, παρεμπιπτόντως, δε μετράει μόνο για μας, μετράει και για τους άλλους. Και ειδικά για αυτά τα υποκείμενα που «καταλάβανε» τη θέση/ταυτότητα «γονιός» μετράει λίγο πιο δύσκολα τελευταία. Εδώ εγώ έφτασα τριάντα χρονών. Μέσα από την κατανόηση έρχεται η απαραίτητη γνώση για τη ρήξη και την ανατροπή.

Προσπαθώντας να συμμαζέψω όλο αυτό από πάνω λέω τα εξής. Θέλω η πολιτική μου αντίληψη να έχει την ικανότητα μιας διευρυμένης κατανόησης των άλλων

υποκειμένων. Θέλω επίσης η πολιτική μου δράση να κατασκευάζει θετικά παραδείγματα, ή έστω μικρά κομματάκια παραδείγματος, για αυτό που προτίθεμαι να ζήσω σε αυτή τη ζωή και όχι στην επόμενη. Θέλω ακόμη η πολιτική μου κριτική να εκφέρεται με τέτοιο τρόπο, που να σπρώχνει τα πράγματα πέρα από την καταγγελία. Και θέλω ακόμη να κάνουμε οικογένειες πολλές και γαμάτες και παιδιά, που να έχουνε πολλά θέλω και να τα καταφέρουνε ακόμη καλύτερα. Παραλήρημα τέλος.

Queer Dance Party

Ένα queer dance party έγινε στην Αθήνα το Σάββατο 4 Δεκεμβρίου στο αυτόνομο στέκι στα Εξάρχεια. Αν το χάσατε, πολύ σύντομα θα έχετε τουλάχιστον ακόμα μία ευκαιρία να επανορθώσετε. Διαφορετικός κόσμος από διαφορετικά κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια, ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα αυτού του διαφορετικού εγχειρήματος. Αυτή ήταν η πρόθεση άλλωστε, να έχει κόσμο από όσο το δυνατόν πιο πολλές διαφορετικότητες.

Το στίγμα δόθηκε όσο πιο ξεκάθαρα γινόταν. Είναι ένα queer πάρτυ, άρα ένα πάρτυ για τη διαφορετικότητα της σεξουαλικότητας. Ένα αλλόκοτο πάρτυ, με μουσική που δεν ακούμε συχνά στα mainstream μαγαζιά της πόλης – είτε gay-lesbian είτε straight. Ακούσαμε αρκετή electro-punk, reggae, και ska. Το είπαμε αυτό στις αφίσες για να το σκεφτεί καλά όποιος γουστάρει μονάχα Καιτούλα. Είπαμε και άλλα στις αφίσες. Και πολλά τα αφήσαμε να υπονοούνται. Είπαμε λοιπόν ότι όλες οι σεξουαλικότητες είναι ευπρόσδεκτες, αλλά το πάρτυ το κάνουν gay και λεσβίες. Είπαμε σ' αυτή την πόλη ότι υπάρχουν κοπέλες που αγκαλιάζονται και χουφτώνονται επειδή γουστάρουν και όχι για να αποτελέσουν άλλη μία φαντασίωση του βαρβάτου άντρα. Γι' αυτούς όμως, που είναι μάλλον πολλοί σ' αυτή την πόλη που βρομάει τεστοστερόνη, αφήσαμε να υπονοηθεί ότι «ε, άντε γαμηθείτε» και αυτό είναι βρισιά - γιατί τι θα μπορούσε να είναι από τη στιγμή που η σεξουαλικότητά μας, σας είναι από αδιάφορη μέχρι εχθρική; Και υπονοήσαμε και άλλα στην αφίσα. Ότι δεν μπορείς να διανοηθείς πόσες σεξουαλικότητες υπάρχουν ακόμα εκεί έξω.

Στολίσαμε τον χώρο με μικρά-μεγάλα μηνύματα της πολιτικής μας αισθητικής. Δύο τάρανδοι που φιλιούνται, ένα σύνθημα στο βαγόνι ενός τρένου: Think pink-go drag-come queer. Πράγματα που ταξίδεψαν από έξω προς τα εμάς, ή που εμείς πέσαμε πάνω τους καθώς ψάχναμε να βρούμε πως μιλάνε αυτές οι πολιτικές έξω από την Ελλάδα. Όχι για να αναλάβουμε την εργολαβία της εισαγωγής τους, αλλά γιατί τα γουστάρουμε και τα θέλουμε δικά μας, και επιλέγοντάς τα και βάζοντάς τα στον τοίχο μας, γίνονται σιγά σιγά δικά μας. Στολίσαμε το χώρο με την έκφρασή μας. Μια έκφραση με μπόλικο χιούμορ και μία τάση να το μοιραστούμε. Έναν τοίχο μάλιστα τον στολίσαμε με ένα 3ωρο video. Είχαμε μιξάρει διάφορες σκηνές από ταινίες και τις βάλαμε σε επαναλαμβανόμενες δίνες (λούπες) ως έναν αυτιστικό τρόπο επανοικειοποίησης κάποιων δικών μας στιγμών, της εμπειρίας ή της φαντασίωσής μας. Μικρές αφηγήσεις είχαν μια διάθεση να προσκολλούν τα βλέμματα, αλλά όχι για πολύ, γιατί η πραγματικότητα βρισκόταν αλλού. Γεμίσαμε τους τοίχους με στίχους τραγουδιών, στίχους που μιλάνε και γιορτάζουνε την ποικιλία της εμπειρίας του φύλου και της σεξουαλικότητας, που βγάζουνε αυτά τα θέματα από την ντουλάπα του ιδιωτικού χώρου και τα κάνουνε πολιτικά μιλώντας για αυτά. Ακόμα στριφογυρνάει στο μυαλό μου ένας στίχος που τον άκουσα και ταύτισα τη βραδιά μαζί του: The horizon is like a ship in flames tonight.

Κάναμε ένα πάρτι ως μία πρώτη προσπάθεια να μιλήσουμε για το ζήτημα της σεξουαλικότητας με τρόπο πολιτικό. Ήταν ένα πολιτικό εγχείρημα, στήθηκε πολιτικά και πολιτικά το υπερασπιζόμαστε. Πολιτικό το πάρτι; Θα αναρωτηθεί ένας κακότροπος στοχαστής που στις βαθύτερες πολιτικές του αναζητήσεις δυσκολεύεται κανείς να υγράνει τους αστραγάλους του. Και βέβαια πολιτικό. Πώς μπορεί κανείς να μιλήσει για τη σεξουαλικότητα, για την ομοφυλοφιλία και τον έρωτα αν δε βάλει το σώμα και την απόλαυση στο κέντρο του λόγου και της δράσης του; Αν όλες οι αισθήσεις, η ακοή, η αφή, η όσφρηση δεν έχουν κάτι να πουν και κάτι να κάνουν; Δώσαμε στη γεύση μπόλικο αλκοόλ, στα μάτια πολλαπλά μηνύματα για δυναμική επεξεργασία, στα αυτιά δυνατή μουσική, και στα σώματα χώρο για να κουνηθούν και να τριφτούν με άλλα

σώματα. Η επιθυμία και ο δρόμος για την απόλαυση είναι ο άξονας μέσα από τον οποίο προσπαθούμε να φτιάξουμε έναν κώδικα για να επικοινωνήσουμε και να βρούμε τον εαυτό μας στη διαδικασία ανεύρεσης του άλλου. Όταν το ζήτημα είναι τέτοιο, οι συνειδήσεις δεν κατακτώνται μόνο με λόγια. Ένα βλέμμα, ένα άγγιγμα, ένα φιλί είναι αρκετό για να γίνουν άλματα.

Εντάξει, για αρχή χρειαζόμαστε κάποια εξωτερικά εργαλεία που θα θέσουν κάποιους όρους στα νέα παιχνίδια που βάζουμε τα σώματά μας να παίξουν. Αυτό το ρόλο παίξανε τα καπέλα. Μάθατε γι' αυτά φαντάζομαι. Ένα για τις τρεις μεγάλες κατηγορίες σεξουαλικότητας, όπως τις έχει δημιουργήσει αυτή η κοινωνία (straight, gay, lesbian). Το παιχνίδι ήταν απλό, φιλάς και δίνεις το καπέλο. Με μεγάλη μας χαρά, το straight καπέλο πολύ γρήγορα έπεσε και δεν βρέθηκε κανείς να το σηκώσει. Αντίθετα τα άλλα δύο καπέλα δε σταμάτησαν να κινούνται και να φέρουν σε απόσταση γλώσσας άτομα από διάφορες τάξεις, κουρέματα, πολιτικούς χώρους, με μόνο κοινό το «βιολογικό» τους «φύλο». Την επόμενη φορά μάλλον δε θα χρειαστεί καπέλο αλλά και να χρειαστεί...θα υπάρχει.

Το πάρτι το διασκεδάσαμε από την πρώτη στιγμή. Μας έφερε κοντά. Μιλήσαμε για μας και μιλήσαμε για τη σχέση μας με τους άλλους. Και είπαμε ότι δεν έχει πολύ πλάκα να είναι ο καθένας στο χώρο της, στον μικρόκοσμο που κάποιες άλλες ή εμείς οι ίδιοι φτιάξαμε για να βλέπουμε παντού όμοιους με μας και να αισθανόμαστε καλά. Είπαμε να έρθουμε πιο κοντά γιατί υπάρχουν πολλά που μας φέρνουν κοντά (οι γλώσσες μας πχ.). Το πάρτι το διασκεδάσαμε γιατί η καύλα του outing (να λες ότι είσαι αυτό που είσαι) παραμένει ίδια όπως την πρώτη φορά. Αυτό ήταν κάτι που το αφήσαμε εκεί το βράδυ μαζί με άπειρα αποσιγήματα και άδεια πλαστικά ποτήρια. Αλλά κάτι το μυστήριο έγινε και δεν το σκουπίσαμε την άλλη μέρα το πρωί. Ίσως κάποιος να το πήρε. Ίσως κάτι να το έκανε.

Χωρίς Οικογένεια

Το ξέρω. Ντρέπομαι. Και επίσης νιώθω ενοχές. Αλλά τί να κάνω; Συμβαίνει. Υπάρχουν στιγμές που θα 'θελα να 'χαν πεθάνει οι γονείς μου. Θα 'θελα να είμαι ένα ορφανό. Έχω σκεφτεί και την κηδεία τους. Ούτε μια ούτε δυο φορές. Το ξέρω πως ούτε και εδώ πρωτοτύπησα, το ξέρω ότι το έχουν κάνει πολλοί. Αυτό δε σημαίνει τίποτα. Και τη δικιά μου κηδεία έχω ονειρευτεί. Αυτό το θεωρώ τη μέγιστη έκφραση ναρκισσισμού. Αλλά και αυτό δε σημαίνει τίποτα. Κάτι μου λέει ότι τα παραπάνω συμπτώματα απαντώνται με μεγαλύτερη ένταση και συχνότητα στα παιδιά πυρηνικών οικογενειών. Αυτά με τον ένα μπαμπά, τη μία μαμά, τη γιαγιά, τον/τους μισθούς, την βιβλιοθήκη κτλ.

Από νωρίς αυτές οι πυρηνικές οικογένειες προσπάθησαν να δημιουργήσουν στα παιδιά ένα αίσθημα πληρότητας, μέσα στα πλαίσιά της, κάνοντας χρήση μιας παλιάς μεθόδου που βασίζεται στην «αρχή της αχαριστίας». Σύμφωνα με τα βασικά σημεία της αρχής της αχαριστίας πρέπει να δημιουργηθεί στο παιδί το αίσθημα ότι είναι πάρα πολύ τυχερό που βρίσκεται μέσα σε μία τέτοια οικογένεια. Έτσι, αν υπάρχει κάτι που δεν μου αρέσει, αν αισθάνομαι εγκλωβισμένο, καταπιεσμένο ή τουλάχιστον άτυχο, αυτό οφείλεται στην δική μου αχαριστία. Το αίσθημα αυτό δημιουργείται στα παιδιά από πολύ νωρίς με τη χρήση της βιομηχανίας του μύθου. Η απαραίτητη γιαγιά της πυρηνικής οικογένειας εισάγει, το βρέφος ακόμα, στη σημειολογία της σταχτοπούτας. Η σταχτοπούτα είναι η ορφανή και τόσο δυστυχισμένη που ολοκληρώνεται μόνο όταν γίνει το θαύμα και δημιουργήσει τη δική της οικογένεια. Μετά έρχονται τα κλασικά αναγνώσματα: «Χωρίς οικογένεια», «Με οικογένεια» (μη σας μπερδεύει ο τίτλος, βρήκε την οικογένειά της μόλις στις τελευταίες σελίδες του τεράστιου τόμου), «Όλιβερ Τουίστ» κτλ. Καθώς και τα τηλεοπτικά σίριαλ: Κάντυ, Χάιντι, Νιλς Χόγκερσον, (ο Φρου φρου ήταν υιοθετημένος και είδατε πόσο ευτυχισμένος ήταν) κτλ.

Σε όλα αυτές τις αναφορές, που μόνο κάποια τρανταχτά παραδείγματα ανέφερα, το σημειολογικό πλαίσιο είναι κοινό και καθόλου αθώο. Το ορφανό παιδί είναι δυστυχισμένο που είναι ορφανό, ανά δύο σελίδες ζηλεύει τα παιδιά που έχουν οικογένεια (εμένα για παράδειγμα) και θέλει να τους μοιάσει. Περνούν απίστευτες περιπέτειες ψάχνοντας την οικογενειακή θαλπωρή που θα τα κάνει ευτυχισμένα. Οι αναφορές αυτές αποτελούν ύμνο στην πυρηνική οικογένεια. Βέβαια σε πολλές περιπτώσεις έχουν τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα. Κάποια παιδιά, εγώ για παράδειγμα, ταυτιζόμουν απόλυτα με τον ήρωα που ζει όλες αυτές τις περιπέτειες μόνος του και δεν έχει κανέναν πάνω από το κεφάλι του. Βρίσκει συνεχώς τρόπους να επιβιώσει και έχει γνωρίσει και ένα κάρο κόσμο κατά τη διάρκεια. Η μιζέρια του να έχω αυτό το βιβλίο και να το διαβάζω στο πυρηνικό δωματάκι μου δεν συγκρίνεται με τίποτα με την μιζέρια που βρίσκεται μέσα σ' αυτό. Η πρώτη είναι πραγματική, ωμή και ατελειώτη...και βρομάει ενεργό πλουτώνιο.

Η πυρηνική οικογένεια και ειδικά η ελληνική δεν είναι τίποτα άλλο από μια καλολαδωμένη μηχανή παραγωγής νευρώσεων. Ένα σύστημα παραγωγής υπεραξίας μέσω της ενοχής. Κάθε φορά που στρώνεται το τραπέζι, κάθε που αγοράζεται ένα αντικείμενο, από ένα βιβλίο μέχρι ένα παντελόνι, κάθε φορά που ξεκινάω για διακοπές, που πηγαίνω σε ένα φροντιστήριο, σε ένα σινεμά, κάθε φορά που οι γονείς μου μου μιλάνε, μου λένε τί έκαναν για μένα, εγώ ακούω ένα κουδούνισμα. Για χρόνια νόμιζα ότι είναι τυχαίο. Ότι ήταν παραληρηματικής φύσεως. Δεν μπορούσα καν να αναγνωρίσω τί ήταν και από που έρχεται αυτός ο περίεργος ήχος. Μετά από πολύ προσωπική αναζήτηση κατάλαβα ότι είναι το κουδούνισμα από εκείνες τις παλιές ταμειακές μηχανές με το μοχλό. Κάθε φορά λοιπόν που ολοκληρώνονταν οποιαδήποτε ενέργεια των γονιών μου απέναντί μου, εγώ ακούω το μοχλό να κατεβαίνει και το

κουδουνάκι να χτυπά. Η μηχανή γράφει. Κάνει το άθροισμα και είναι έτοιμη να καταγράψει την επόμενη έκφραση αλτρουισμού από τους γονείς μου. Ποτέ όμως δεν βγαίνει ο συνολικός λογαριασμός. Και όλο και προσθέτουν. Τόσο πολύ αργεί να βγει η λυπητερή που πολλές φορές νομίζω ότι είναι μια δική μου παράνοια και ότι αυτό δεν συμβαίνει. Ότι οι γονείς μου ότι κάνουν το κάνουν για μένα και τέτοια.

Δεν πιστεύω όμως σε καλές προθέσεις και εκεί κοντά στα τριάντα είδα να βγαίνουν οι λογαριασμοί στους φίλους μου. Είδα να μην μπορούν να πάρουν αποφάσεις μόνοι τους. Να μη μπορούν να ζήσουν μόνοι τους. Να μη μπορούν να αποφασίσουν μόνοι τους με ποιον θα ζήσουν και με τί όρους. Και όλα αυτά γιατί είχαν έναν μεγάλο απλήρωτο λογαριασμό. Έναν λογαριασμό, που οι ενοχές που από χρόνια είχαν καλλιεργηθεί μέσα τους, δε θα τους άφηναν ποτέ να τον αφήσουν απλήρωτο.

Ο λογαριασμός ήταν πλήρης. Είχε ημερομηνίες, ώρες, ποσά, συναισθήματα που αγοράστηκαν και μεταπουλήθηκαν, ανάγκες που ικανοποιήθηκαν, επιθυμίες που εκπληρώθηκαν. Και τώρα; Θα αφήσεις αυτούς που έκαναν τόσα για σένα μόνους τους; Σε κάποιο γηροκομείο; Όχι. Δεν μπορείς να το κάνεις αυτό. Έχεις δεσμευτεί ακόμα και με δικά σου λόγια. Έχεις μπει από μικρός στη διαδικασία να πεις ότι δε θα τους παρατήσεις ποτέ. Ναι, αλλά αυτοί δεν έχουν καμία όρεξη να αλλάξουν τρόπους ζωής - τόσα χρόνια δεν μπορούν να τα πετάξουν από πάνω τους έτσι εύκολα. Οπότε ποιος θα αλλάξει; Καλά το κατάλαβες. Θ' αλλάξεις εσύ. Εσύ που άλλαζες πάντα. Για να είναι λοιπόν χαρούμενη η μαμά, θα διαλέξετε μαζί το σπίτι, τη δουλειά, τη διασκέδαση, το κρεβάτι.

Και επειδή τα χρωστούμενα ήταν πολλά, οι εκπτώσεις άρχισαν από πιο νωρίς και κατέληξαν σε εκποιήσεις. Είδα τριαντάρηδες να επιστρέφουν στο παιδικό δωμάτιο, έρωτες παιδικούς να χωρίζουν, να καμπουριάζουν τα σώματα πίσω από γκισέ τραπεζών και να δημοσιεύονται αγγελίες για λευκούς γάμους, με λευκά χαμόγελα για λευκά Χριστούγεννα.

Πως έγινες έτσι ρε μάνα; Κάτι πάει στραβά και σίγουρα δεν είναι μόνο τα πόδια σου. Μέσα στα πλαίσια του καπιταλισμού, η τρίτη ηλικία δεν είναι χρήσιμη πουθενά. Δεν αποτελεί παραγωγική ομάδα και οι καταναλωτικές της δυνατότητες είναι αρκετά περιορισμένες για να αφορούν την αγορά. Η σοφία της, κάτι που μετρούσε πολύ σε άλλες εποχές, τώρα δεν έχει καμιά αξία αφού δεν είναι εφαρμόσιμη (και πάλι από τη σκοπιά της παραγωγικότητας). Τα δεδομένα αλλάζουν με τόσο μεγάλη ταχύτητα που η εμπειρική γνώση των γονέων δεν έχει πλέον καμία εφαρμογή. Η οικογένεια έχει πάψει εδώ και καιρό να παρέχει την εκπαίδευση των παιδιών για την είσοδό τους στην κοινωνία των μεγάλων. Το ρόλο αυτόν τον έχει μάλλον αναλάβει η μαμά τηλεόραση.

Το σύστημα λοιπόν αυτό, αφού τους ξεζούμισε για τόσα χρόνια στη δουλειά, τους στέρησε χρόνο για ουσιαστική επαφή με τον εαυτό τους και με τους άλλους, τώρα τους πετάει στο περιθώριο σαν άχρηστους. Και αυτοί το ήξεραν αυτό. Είχαν δει να συμβαίνει στους διπλανούς τους και ήταν σίγουροι ότι θα συμβεί και στους ίδιους. Είχαν λοιπόν μονάχα μία επιλογή. Την επένδυση.

Επένδυση όχι σε χρήματα βέβαια, αφού αυτά συνήθως δεν υπάρχουν. Επένδυση σε ανθρώπους. Σε αυτό το σύστημα που πρόκειται σε λίγο να τους ξεράσει, αυτοί έχουν φροντίσει για τους αντικαταστάτες τους. Τόσα χρόνια, με τα χρήματά τους, μεγάλωσαν και εκπαίδευσαν τους νέους που θα πάρουν τις θέσεις τους για να πληρώνουν τις συντάξεις τους, για να έχουν λεφτά να τους στηρίξουν και για να εκδικηθούν και αυτοί με τη σειρά τους τη δική τους χαμένη ζωή. «είμαι εξάρτημα εγώ στη μηχανή τους, κι ο γιος μου τ' ανταλλακτικό» λέει ωραιότατα η Βιτάλη.

Πώς μπορεί όμως κανείς να είναι σίγουρος για την επένδυσή του όταν αυτή γίνεται πάνω σε μια ανθρώπινη συμπεριφορά, κάτι που ενέχει τεράστια αβεβαιότητα πρόβλεψης; Θα μπορούσε κάποιο παιδί, να μαζέψει τα ρούχα του και τα γνωστικά του εργαλεία και μη τον είδατε τον παναή. Για τον λόγο αυτό, (αυτοί) (ξέρετε ποιοι) (αυτοί οι κακοί) έχουν προνοήσει από νωρίς. Έχουν φυτέψει από νωρίς στο μικρό παναή αναρριχώμενες ενοχές. Στην αρχή δεν φαινόντουσαν επικίνδυνες αλλά όσο μεγαλώνει ο παναής, τόσο αυτές μπλέκονται μεταξύ τους και από εκεί που μέχρι τώρα ήλεγχαν μόνο τη γλώσσα, τώρα του έχουν δέσει και τα χέρια και τα πόδια. Και δε θα φύγει ποτέ ο παναής. Γιατί ο λογαριασμός πρέπει να πληρωθεί. Αλλιώς οι ενοχές θα τον δηλητηριάσουν.

Και τί λες ρε φίλε δηλαδή; Ότι το να αφήσεις τους γονείς σου σε γηροκομείο είναι η μέγιστη επαναστατική πράξη; Όχι, κάθε άλλο. Αλλά κάποια στιγμή θα πρέπει με κάποιο τρόπο να γίνει κατανοητό στους έλληνες γονείς ότι αν θέλουν να επενδύσουν κάπου τον όποιο ελεύθερο χρόνο τους έχει αφήσει η μισθωτή τους σκλαβιά καλά θα κάνουν να τον επενδύσουν σε άλλους ανθρώπους. Ανθρώπους που λέγονται φίλοι. Που γερνάνε και αυτοί, έχουν τα ίδια μέσα και τις ίδιες ανάγκες με τους ίδιους και θα σταθούν δίπλα τους. Όπως στα παλιά καλά χωριά. Γιατί, μαμά, αν εσύ αποφάσισες από μόνη σου, πως η δική σου προσωπική ζωή δεν έχει κανένα νόημα από τη στιγμή που με απέκτησες και άρα θα αφιερώσεις τα πάντα σε μένα και τα αδέρφια μου, δε καταλαβαίνω πως ξαφνικά ξαναποκτάει νόημα, τη στιγμή ειδικά που η δική μου ζωή αποκτά επιτέλους ενδιαφέρον μακριά σου.

Το να μείνεις μόνη σου μαμά είναι κάτι που σίγουρα δε θα με αφήσει ασυγκίνητο. Το πρώτο πράγμα όμως που θα κάνω είναι φροντίσω να μην έρθω ποτέ στη θέση σου. Να φροντίσω να έχω δεσμεύει ηθικά και συναισθηματικά σε όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους και να δεσμευτώ κι εγώ με τη σειρά μου απέναντί τους. Για να είναι εκεί αυτοί για μένα και εγώ για αυτούς. Δε θέλω να καταστρέψω τη ζωή των παιδιών μου κατασκευάζοντάς την με βάση τις προσωπικές μου ανάγκες και επιθυμίες. Δε θα σε αφήσω ούτε να με φτιάξεις ούτε να με χαλάσεις. Βαθιά μέσα μου δε θέλω να πεθάνεις, αν και δυσκολεύομαι κάθε πρωτοχρονιά να λέω «και του χρόνου», αλλά να μωρέ... μπορεί και να έκανε τα πράγματα πιο εύκολα και εσύ με `χεις μάθει να διαλέγω τα εύκολα.

Αλλό-κοτες Συγγένειες

Ντριν ντριν ντριν

ΓΙΑΝΝΗΣ- Έλα Ελένη που είσαι;

ΕΛΕΝΗ - Μόλις τέλειωσα το μάθημα και πάω να πάρω το μικρό από το σχολείο.

ΓΙΑΝΝΗΣ- Θα πάτε σπίτι μετά;

ΕΛΕΝΗ - Ναι. Έχω τρελό διάβασμα και ο μικρός πρέπει να μάθει διαίρεση δεκαδικών. Ευτυχώς που η Άννα δεν πήγε δουλειά σήμερα και θα κάτσει μαζί του γιατί όλοι οι υπόλοιποι είναι από δω και από κει. Ανάθεμα την ώρα που ανέλαβα αυτή τη δουλειά στο σχολείο.

ΓΙΑΝΝΗΣ -Καλά θα μαζευτώ νωρίς να μαγειρέψω για όλους μας γιατί τα βαρέθηκα τα πρόχειρα και τα vegetarian.

ΕΛΕΝΗ - Να το δω και να μην το πιστέψω κόρη ακαμάτρα

ΓΙΑΝΝΗΣ - Έλα μωρέ αφού έχω μπλέξει με τον Κωνσταντή και τον Κώστα που κάθονται με τις ώρες στην κουζίνα και ετοιμάζουν την επανάσταση στα queer media και δε μ' αφήνουν σε ησυχία. Δες αυτό, δες εκείνο. Πότε να μαγειρέψω; Δυο χεράκια και δυο ποδαράκια έχω. Και μεγάλη γλώσσα βέβαια, πιάνω την κουβέντα και τελικά πάλι μακαρόνια τρώμε. Παρεπιμπτόντως αυτά τα προσχέδια που μου δείξαν εχθές ήταν γαμάτα. Η Αγγελική με τη Μαρία γυρίζουν σήμερα από Θεσσαλονίκη;

ΕΛΕΝΗ - Δεν έχω ιδέα. Αν έρθουν και αυτές σήμερα θα πρέπει να πούμε στον Κίμωνα να αλλάξει δωμάτιο και να πάει στο δικό του γιατί η Αγγελική τρελαίνεται άμα κοιμάται άλλος στο δικό της.

ΓΙΑΝΝΗΣ - Εμ τι να κάνουμε που βρήκε καινούριο έξτρα λάρτζ αρκούδο και δε χωράνε!!!

ΕΛΕΝΗ - Θα πάθει σου λέω. Άσε που θα γεμίσει τρίχες τα σεντόνια ο αρκούδος. Αλήθεια πως τον λένε;

ΓΙΑΝΝΗΣ - Τι να σου πω... Νίκο, Δημήτρη, δε θυμάμαι. Πάντως σήμερα θα είμαστε όλες στο σπίτι. Μην τον τρομάξουμε φοβάμαι. Σε φοβούνται εσένα οι γκόμενοι...

ΕΛΕΝΗ - Άντε μωρέ που με φοβούνται.... Αφού κοιμάμαι συνήθως με τις κότες πότε προλαβαίνουν;

ΓΙΑΝΝΗΣ - Έχεις εσύ τον τρόπο σου μην ανησυχείς.

ΕΛΕΝΗ - Καλά καλά. Φτιάξε εσύ το φαί να λαδώσουμε το αντεράκι μας.

ΓΙΑΝΝΗΣ - Θα αγγαρέψω και την Ολυμπία γιατί τελευταία όλο λουφάρει. Από τότε που «γονιμοποιήθηκε» μας τρέχει. Άσε που θαυμάζω την όρεξή της. Αλήθεια ο Μάκης τι έπαθε και διακτινίστηκε το πρωί και μας ξύπνησε από τα μαύρα χαράματα;

ΕΛΕΝΗ - Δεν άκουσε το ξυπνητήρι, είχε ραντεβού, πανικοβλήθηκε, και φεύγοντας κουτροβαλιάστηκε στη σκάλα. Άσε που ξέχασε τα μισά πράγματα.

ΓΙΑΝΝΗΣ - Μάκης παιδί μου, Μάκης. Να δεις που θα θέλει πάλι να φάμε τίποτα μανιτάρια με κιμά σόγιας και ρύζι μπασμάτι. Θα πάω να πάρω εγώ τίποτα παιδάκια από τον αδερφό μου να φάω με την Ολυμπία και σένα και οι υπόλοιποι vegetarian να πάθουν σκορβούτο. Μπριάμ με παιδάκια πως σου φαίνεται;

ΕΛΕΝΗ - Μια χαρά. Θα πω του Κωνσταντή να πάει για ψωμί σε εκείνο τον ψαγμένο φούρνο που ξέρει και του Κώστα να πάει για Super Market.

ΓΙΑΝΝΗΣ - Άσε τον Κώστα θα τον πάρω εγώ. Ούτε χαρτί να σκουπίσουμε τον κώλο μας δεν έχουμε. Μόνο το παιδί σκέφτεται. Κοντεύει το ψυγείο να έχει μόνο σοκολάτες. Από το λάδι της Άννας έχει μείνει καθόλου;

ΕΛΕΝΗ - Ναι έχουμε ακόμα. Σε κλείνω γιατί μπαίνω στο metro. Φιλιά

ΓΙΑΝΝΗΣ - Φιλιάκια

Τι γελάτε ρε?

Ένα τετραήμερο προβολών ταινιών και ντοκιμαντέρ πολιτικού και κοινωνικού περιεχομένου... Οργανωμένο από την βιντεοκολλεκτίβα ΚΙΝΗΜΑΤόγραφος... Στο Πολυτεχνείο... Πολύ ωραία σκέφτηκα... Στο πρόγραμμα διαβάζω, τελευταία προβολή, αργά το βράδυ της Κυριακής, ένα βίντεο για μαύρους gay άντρες στην Αμερική... Πολύ ωραία ξανασκέφτηκα, λοιπόν, θα πάω... Θα το πω και στους φίλους και τις φίλες μου... Από νωρίς, η αίθουσα που γίνονταν οι προβολές ήταν ασφυκτικά γεμάτη... Πολύς κόσμος παρακολουθούσε το τετραήμερο... Πολύ ωραία, σκέφτηκα και πάλι..

Ξεκινώντας από το απόγευμα είδαμε πολλά ωραία πράγματα. Είδαμε το τελευταίο "τεύχος" του Newsreal, βιντεομαγκαζίνο με πολιτικές δράσεις απ' όλη την Ευρώπη. Είδαμε τους συντρόφους να αλυσοδένονται τεχνηέντως στις γραμμές του τρένου και την αστυνομία να χρησιμοποιεί κάθε είδους κοπίδι για να τους απομακρύνει. Φυσικά δεν γέλασε κανείς... Σεβόμενοι και σεβόμενες την προσπάθεια και την ιδέα τους να εκφράσουν την αντίθεση τους στα πυρηνικά και ας ήταν αστείος (για κάποιους τουλάχιστον) ο τρόπος τους... Και ας κράτησε η δράση τους κάνα δύο ώρες, μόνο... Είδαμε επίσης ένα βίντεο από μία πορεία στην Σκωτία και ακούσαμε τον ομιλητή να λέει ότι «το πρόβλημα είναι ο BUSH και ο BLAIR» και τον κόσμο να χειροκροτεί μπροστά σε αυτή την μεγάλη σοφία, και πάλι, φυσικά, δεν άκουσα κανένα να γελάει... Σεβόμενοι και σεβόμενες μάλλον το δικαίωμα στο κλισέ, παρόλη την αχρηστία του... Είδαμε, αργότερα, σε κινούμενα σχέδια, την ιστορία του άντρα που φύτευε δέντρα και ακούσαμε διάφορους ηλίθιους λυρισμούς περί θεού και ανθρώπου και δεν γέλασε κανείς... Μάλλον γιατί δεν μας ακούγεται αρκετά γελοίο να αναζητά κανείς τους τρόπους να κάνει καλό σε αυτόν τον κόσμο παίρνοντας ποιότητες θεού..

Και ήρθε η ώρα για το «Σπάσιμο της Σιωπής», ένα ντοκιμαντέρ για μαύρους gay άντρες... Κάπου στις πρώτες σκηνές ακούγονται κάποια γέλια στο αμφιθέατρο. Απόρησα, γιατί δεν είχα καταλάβει το αστείο και σκέφτηκα: θα είναι αυτό το γέλιο αμηχανίας που συχνά έχω ακούσει στο σινεμά -σχεδόν πάντα- μπροστά σε σκηνές με λεσβίες, αδερφές, τρανς ή άλλα «περίεργα»... Μάλλον γιατί όλα αυτά τα «περίεργα» είναι για γέλια... Όσο η ώρα περνούσε η ταινία έχτιζε το ύφος της, οι μαύροι gay άντρες κατέθεταν ενώπιον μας τη σιωπή, το φόβο και την μοναξιά τους, μ' έναν τρόπο που μας έβαζε μέσα στον κόσμο τους, με υπερηφάνεια και ποιητικότητα. Γινόμασταν μάρτυρες της προσπάθειάς τους να παράγουν μία κουλτούρα σε απάντηση της σιωπής και της αφάνειας.

Αλλά τα διάσπαρτα γελάκια, μισοχάχανα, διάσπαρτα στο χώρο και στο χρόνο, συνεχίζονταν. Για κάποιο λόγο, φαινόταν αστείο να ακούς τις ιστορίες ανθρώπων για τους οποίους ακόμη και η «ασφάλεια» της μαύρης κοινότητας είναι πολυτέλεια... Ήταν, φαίνεται, επίσης αστείο να βλέπεις ανθρώπους να παλεύουν πολιτικά για να διεκδικήσουν μία επιλογή τους... Ήταν, μάλλον, ακόμη πιο αστείο να βλέπεις ανθρώπους που έχουν κάνει την ζωή τους πεδίο μάχης, να κοντράρονται με την εξουσία και τις σχέσεις που την παράγουν... Μια μάχη που δεν κρατάει δύο ώρες... μια μάχη που είναι non stop... αλλά ήταν πολύ αστείο τελικά... very funny, που λένε...

Το Tongues Untied, "καλής" ή "κακής" αισθητικής, ήτανε ένα κινηματικό "προϊόν". Απ' ότι φάνηκε όμως, ήταν ένα προϊόν που δεν ικανοποίησε τις κινηματικές "ανάγκες". Ή, ακόμη χειρότερα, που δεν τις αφορούσε καν. Αυτό αποτυπώθηκε στις αντιδράσεις του "κοινού". Τόσο από τα άσχετα γέλια αμηχανίας, όσο και από τον κόσμο που

αποχώρησε σχεδόν μαζικά, πριν καν ξεκινήσει η ταινία, αλλά και κατά τη διάρκειά της.

Αλλά, όμως, από τι αποχώρησε το "κοινό" τελικά;

Το κοινό αποχώρησε από ένα σχεδόν ωριαίο ντοκιμαντέρ-αφήγηση για την σιωπή μέσα στην οποία ζούνε (ζούσανε..;) οι μαύροι gay άντρες και το μίσος που η σιωπή αυτή επιστρέφει. Επειδή οι «άλλοι» υποθέτουν σε αυτήν τη σιωπή μιαν αξιοπρέπεια, την οποία δεν επιτρέπουν, ούτε κι έτσι, σιωπηλή.

Αποχώρησε από μια ιστορία που μίλαγε για την απουσία των μαύρων εικόνων στην gay ζωή, στα gay "πρότυπα". Για το πώς αυτή η απουσία τους κάνει αόρατους, χωρίς σκιά, χωρίς ουσία, χωρίς τόπο, ιστορία, αντανάκλαση.

Από ένα βίντεο που περιέγραφε τα ηλίθια αστεία της stand up comedy και τα ηλίθια αστεία παντού γύρω -γύρω, αστεία που τους ισοπεδώνουν κάθε φορά λίγο παραπάνω, καθώς κάθονται, συχνά σιωπηλοί, απέναντί τους...ενώ καμιά φορά γελάνε και οι ίδιοι με αυτά, αποδεχόμενοι έτσι ότι αποτελούν περιθώριο στο περιθώριο.

Από μια μαρτυρία για το θυμό που γίνεται συστατικό στοιχείο του σώματος, που γίνεται ο τρόπος για να έχουν ακροατήριο, ο τρόπος για να εκφράσουν στοργή. Για το θυμό που αναπηδά ακόμα και ανάμεσα τους και τους κάνει να φοβούνται ο ένας την εικόνα του άλλου, να μην την αντέχουν.

Από μια ταινία για τις λέξεις και το πως τις χρησιμοποιούν οι άλλοι (είπαν: «ναι, είμαι αδερφή. Και τι σημαίνει αυτό για σας;»), για τις μανάδες τους και το φορτίο απέναντί τους, για το βάρος του να μην είσαι ο σωστός γιος, για το να μη μπορούν να πάνε σπίτι όπως είναι -και σπίτι είναι ολόκληρη η μαύρη κοινότητα- γιατί θεωρούνται απειλή για αυτήν, γιατί μόνο σιωπηλούς και "διακριτικούς ως την αφάνεια" τους δέχονται.

Από ένα ντοκιμαντέρ που διηγούνταν τη δημιουργία της σναπ κουλτούρας (ένα χτύπημα των δαχτύλων, κάτι πολύ παραπάνω από έναν απλό θόρυβο) και που μιλούσε για το AIDS και τους θανάτους του- τόσοι πολλοί που ανάμεσα τους, ο θάνατος ενός εκ των αφηγητών του ντοκιμαντέρ, πέρναγε απαρατήρητος.

Μπροστά, λοιπόν, σ' όλα αυτά, μπροστά στη μεγάλη αυτή προσπάθεια των μαύρων gay αντρών να φτιάξουν την εικόνα τους, «εμείς» μπορούμε να γελάμε.. και εμείς μπορέσαμε να μας ακούμε να γελάμε.

Αλλά αν η ταινία αυτή ήταν μια κλισέ gay ταινία, όπως θα περίμενε ο μέσος «προοδευτικός» ετεροφυλόφιλος, μία ταινία που αφηγούνταν με γραμμικό τρόπο τη βασανισμένη ζωή ενός gay που τον βίαζε ο πατέρας του, οι συμμαθητές του τον έδερναν στο σχολείο και αυτός στο τέλος πέθαινε από AIDS; Ίσως σε αυτή την περίπτωση το κοινό να σεβόταν τα βάσανα του. Οι «κανονικοί», ακόμη και μέσα στα κινήματα, δυστυχώς ταυτίζονται συχνά με την κυρίαρχη κουλτούρα του μελό. Αλλά μια τέτοια εξιστόρηση παράγει συμπόνια, λύπη, οίκτο. Και οι μαύροι gay άντρες, δεν ήθελαν να τους λυπάται κανείς. Όπως και εγώ δεν θέλω να με λυπάται κανένας. Εμένα μου αρέσουν οι ιστορίες που οι άνθρωποι είναι πρωταγωνιστές και όχι θύματα. Και ας «βασανίζονται από τις καταστάσεις».

Και αν η ταινία ήταν για τους μαύρους πάνθηρες και όχι για τους μαύρους πούστηδες; Το αμφιθέατρο μάλλον θα ήταν πιο γεμάτο και θα χειροκρόταγε σύσσωμο στο τέλος,

με δάκρυα συγκίνησης στα μάτια. Θαυμάζοντας τον αγώνα τους για μια άλλη κοινωνία... Για το μελό, είπαμε...

Και απορώ και εξίσταμαι και εκνευρίζομαι και σιχαίνομαι προσωπικά όλους όσοι γελάνε, γιατί γελώντας με τις ιστορίες αυτές και ουσιαστικά μη κατανοώντας τες, αξιολογώντας τες στο επίπεδο του αστείου, χλευάζεται ο αγώνας αυτών των ανθρώπων και η προσπάθεια να καταδείξουν τις σχέσεις εξουσίας, που ο ετεροσεξισμός γλεντάει.. γλεντάνε, όσοι και όσες γελάνε, την κανονικότητά τους.. γλεντάνε, την εξουσία τους.. να την χαίρεστε λοιπόν.. και να περνάτε χάλια σας εύχομαι.. γιατί από την εξουσία δεν γλιτώνει κανένας και καμιά τόσο εύκολα.. δυστυχώς δεν αρκούνε οι αντιεξουσιαστικές κορώνες των προκηρύξεων, δεν αρκεί το ευχέλαιο...

Και όσο για εμένα και εμάς, συνεχίζουμε να ζούμε σε έναν καταναγκαστικά ετεροκανονικό κόσμο και καθημερινά να περιβαλλόμαστε με έτερο-εικόνες, από το δρόμο όπου φιλιούνται αμέριμνοι, μέχρι τις ταινίες στο σινεμά. Αντίθετα οι στρέιτ σύντροφοι/συντρόφισσες/φίλοι/φίλες όταν έρχονται σε επαφή με οτιδήποτε «άλλο» νοιώθουν ότι δεν τους αφορά καθόλου. Στην καλλίτερη περίπτωση η δικιά μου/μας εικόνα είναι τόσο αξιοπερίεργη όσο το να βλέπει κανείς να βάζω/βάζουμε το ξύλινο πόδι μου/μας στην θέση του κομμένου. Εμείς όμως μάθαμε στο ξύλινο πόδι μας να κάνει τα πιο ωραία κόλπα..

Blindphobia

Είχα υπολογίσει λάθος με τον Λούις. Πίστευα πως αφού μου μιλούσε, θα αποφαινόταν πως ήμουν φυσιολογικό άτομο και θα με άφηνε στην ησυχία μου. Όμως άρχισα να καταλαβαίνω κάτι για την φυσιολογικότητα. Η φυσιολογικότητα δεν ήταν φυσιολογική. Δεν μπορούσε να είναι. Αν η φυσιολογικότητα ήταν φυσιολογική, όλοι θα την άφηναν στην ησυχία της. Θα κάθονταν αναπαυτικά και θα άφηναν τη φυσιολογικότητα να εκδηλωθεί από μόνη της. Όμως οι άνθρωποι -και ιδιαίτερα οι γιατροί- είχαν αμφιβολίες ως προς τη φυσιολογικότητα. Δεν ήταν σίγουροι κατά πόσο ανταποκρινόταν στις περιστάσεις. Κι έτσι ένιωθαν την παρόρμηση να της δώσουν ένα σπρωξιματάκι..

Middlesex, του Τζέφρυ Ευγενίδη

Κάθε ανθρώπινο πλάσμα είναι τυφλό σε σχέση με κάθε άλλο. "Αυτοί" που βλέπουν (έχοντας όραση/ορώντες)" δεν βλέπουν αυτά που οι τυφλοί (μη-έχοντες-οραση/δίχως όραση/μη ορώντες) βλέπουν και δεν βλέπουν. Η έλλειψη όρασης είναι και αυτή (μια μορφή) όρασης. Ο τυφλός βλέπει. Εγώ που δεν είμαι τυφλή δεν βλέπω αυτά που βλέπει ο τυφλός."

Από ατυχία ή από μία μυστική καλή τύχη γεννήθηκα πολύ μωπική (δεν έβλεπα καλά μακριά). Το τυφλό πρόσωπο ήταν ανέκαθεν ο γείτονας μου, ο ξάδερφός μου και ο τρόμος μου. Λίγο ακόμη και θα ήμουν αυτό (οι τυφλοί ήταν πάντα οι γείτονες μου, τα ξαδέρφια μου και ο τρόμος μου. Λίγο ακόμη και θα ήμουν μια από αυτούς.)

Η μωπία μου (το ότι δεν βλέπω καλά) είναι το μυστικό της διόρασής μου.

Γράφοντας Τυφλά, της Helene Cixous,
από το βιβλίο: Η δι-εκδίκηση της Barbie, εκδόσεις Κοχλίας

Η κανονικότητα, κρυμμένη στην φυσιολογικότητα, μπορεί να πάρει χιλιάδες μορφές.. και έχει πάρει ήδη.. σαν μια ευκολία να χωρίζονται οι άνθρωποι σε σωστούς και λάθος.. οι ωραίοι και οι άσχημοι, οι κανονικοί και οι ανάπηροι, οι υγιείς και οι άρρωστοι, οι ορθόδοξοι και οι άλλοι, οι κανονικοί και οι τρανς, οι έτερο και οι όμο, οι νέοι και οι γέροι, οι αδύνατοι και οι χοντροί, οι κανονικοί και αυτοί που φοράνε γυαλιά μωπίας..

Έχω έναν μεγάλο προβληματισμό και θυμό, ιδιαίτερα για τον τελευταίο διαχωρισμό, τώρα τελευταία.. έναν θυμό γιατί οι άνθρωποι που γουστάρουνε να φοράνε γυαλιά αντιμετωπίζονται σαν εξωγήινοι, σαν απειλή για τον πλανήτη.. οι μύωπες στην εποχή μας είναι αναγκασμένοι να κρύβονται, να αγοράζουν φακούς επαφής, να κυκλοφορούν υποχρεωτικά με αυτούς.. να αγοράζουν τους φακούς από κατασκότεινα υπόγεια, μακριά από το κέντρο της πόλης, καταστήματα που υπάρχουν για αυτούς και που ταυτόχρονα ντρέπονται για αυτούς.. και εξαγριώνομαι γιατί μου φαίνεται εντελώς παράλογος αυτός ο ρατσισμός.. αυτός ο καταναγκασμός να μπορούν οι άνθρωποι αυτοί να φοράνε γυαλιά μόνο μέσα στο σπίτι τους, μόνο με τις παρέες τους, και όχι πάντα.. γιατί δεν αντέχουν όλοι και όλες να έχουν έναν φίλο μύωπα.. κρυφά συνήθως από τους γονείς, άλλοι πιο μικροί και άλλες πιο μεγάλες, ανακαλύπτουν αυτή την πλευρά του εαυτού τους, ψάχνουν αυτά τα υπόγεια μαγαζιά για να προμηθευτούν φακούς και στο μεταξύ το παίζουν ότι βλέπουν, προσποιούνται ότι είναι κάτι άλλο από αυτό που είναι.. και μετά κρύβουν τα γυαλιά και τους φακούς επαφής, μην τυχόν και τα ανακαλύψει η μαμά..

Έβλεπα προχτές μια εκπομπή στην τηλεόραση και όταν ζητήθηκε από γνωστό δημοσιογράφο να διαβάσει ένα απόσπασμα από έναν νόμο, με απλές και όλο σιγουριά κινήσεις, έβγαλε τα γυαλιά του από την τσάντα του και διάβασε το χαρτί.. οι υπόλοιποι τα έχασαν, όλο αμηχανία προσπαθούσαν να μιλήσουν σαν να μην έτρεχε τίποτα, αλλά σε λίγο έγιναν πλήθος τηλεφωνημάτων διαμαρτυρίας.. «ας φοράει τα γυαλιά στο σπίτι του, δεν μας νοιάζει, αλλά όχι στην τηλεόραση. Βλέπουμε και τα παιδιά μας..», «η ηθική μου θεωρεί την μυωπία ως την μεγαλύτερη προσβολή», «η θρησκεία απαγορεύει την μυωπία», «είμαι ψυχολόγος και γιατρεύω την επιθυμία για γυαλιά μυωπίας, το τηλέφωνό μου για όσους και όσες ενδιαφέρονται είναι..», και τόσα άλλα ακόμα... επέβαλε λοιπόν το ΕΣΡ πρόστιμο στην εκπομπή για προσβολή των χρηστών ηθών και ο συγκεκριμένος δημοσιογράφος απολύθηκε.. Άλλη μία ιστορία μισαλλοδοξίας και διακρίσεων.. μια από τις χιλιάδες που αντιμετωπίζουν οι μύωπες καθημερινά..

Δεν ξέρω για εσάς πάντως εμένα μου φαίνεται εντελώς παράλογο να θεωρούνται οι μύωπες διαστροφικοί/ες. Καμιά φορά αναμειγνύομαι σε συζητήσεις και στο τέλος δεν έχω τι να πω, ακριβώς γιατί μου φαίνονται τόσο παράλογα όλα τα επιχειρήματα που έχει η υπεράσπιση της κανονικότητας, η επίκληση της φυσιολογικότητας.. πως να απαντήσω αν κάποιος γεννιέται ή γίνεται μύωπας; Αν είναι επιλογή ή όχι; Αν υπάρχουν και άλλα ζώα που να έχουν μυωπία; Αν είναι προσβλητικά τα γυαλιά;...

Και καθώς ανήκω και εγώ σε μία ομάδα που αντιμετωπίζει αντίστοιχους διαχωρισμούς και υπονομεύσεις, στις λεσβίες, εντυπωσιάζομαι πόσους κοινούς τρόπους έχει η εξουσία για να επιβάλλεται.. γιατί δεν είναι πολύ διαφορετικά τα επιχειρήματα και τα ερωτήματα και η βία και το κρύψιμο.. γιατί η εξουσία εκτός που είναι κιτς είναι και μονομανής και ίδια και अपαράλλαχτη.. και ξέρει να τρυπώνει όπου βρει χώρο και να δημιουργεί κανονικότητες, που διεκδικούν την φυσιολογικότητα..

Για όλα αυτά λοιπόν και τόσα ακόμα, το Σάββατο 17 Μαΐου θα γίνει στην Αθήνα το πρώτο «ΜΥΩΨ PRIDE»!, στις 2.00 στα προύλαια (στάση μετρό πανεπιστήμιο). Να είμαστε όλοι και όλες εκεί με τα γυαλιά μας. Περήφανες και περήφανοι για την μυωπία μας.. και για κάθε άλλη μη φυσιολογικότητά μας..

Το Μέλλον μας είναι τα παιδιά μας

Εγώ και η, εκ των πραγμάτων, εν διαστάσει σύζυγός μου, από την αρχή του έρωτα μας, αλλά και κατόπιν ως σύζυγοι, θέσαμε τις προσδοκώμενες προοπτικές για την κοινή μας ζωή. Θέλαμε, και οι δύο, οικογένεια και παιδιά. Με τη διπλή μου ιδιότητα α) γονιμοποιώντας τα παιδιά και β) ως φου του μου θα ήμουν και μάνα και πατέρας γι' αυτά τα παιδιά, ή αλλιώς η γονέας, ή αλλιώς η ματέρας, ή αλλιώς τα παιδιά μας θα με φώναζαν μαμπά ή μπαμά ή μπάνα(να;) (εξ ονόματος της συζύγου μου δεν θα ήθελα να μιλήσω, γιατί δεν γνωρίζω ούτε έχει συζητηθεί πώς θα ήθελε να τη φωνάζουν τα παιδιά μας).

Μετά, συνήθως από κοινού, σκεφτήκαμε και τις υπόλοιπες γονείς των παιδιών μας. Όλες θα ήταν μπανάδες και μαμπάδες. Θα ήταν στα σίγουρα ο Ψηλούλης, (λέγαμε και το Λευτέρη αλλά τώρα πια μάλλον αδύνατο γιατί αυτός έχει ξεκαθαρίσει ότι θέλει τα παιδιά - σκυλιά που θα έχει να τον φωνάζουν απλώς μπαμπά) η Άννα (με σιγουριά πιστεύω ότι η σύζυγός μου θα συμφωνεί), ο Έκτορας και ίσως και άλλες. Για γιαγιάδες, οι πρώτες μας επιλογές ήταν ο Πλάτων (που έχει ήδη ερωτηθεί και βρίσκει το ρόλο της γιαγιάς ιδιαίτερα τιμητικό), η Νανά, η Μαρία η Νούσσα, ενώ θείες θα ήταν η Σοφία και η Βάσω, η Ερμίνια, η Νάγια, ο Ηλίας και για να φιλοτελειώσω θα υπήρχε μύ(α) θ(εί)ος, πάντα απούσα από τις οικογενειακές συγκεντρώσεις, που ίσως να μην μας θυμάται κιόλας, γιατί την έχουμε συναντήσει λίγες φορές και πάντα ήταν πολύς κόσμος μπροστά, που όμως όλη η οικογένειά μας την αγαπάει και ας έχει φυράνει τώρα στα γεράματα, αλλά τα 'λεγε πολύ ωραία κάποτε κι Εγώ, με το Ε κεφαλαίο και το Γ σαν φίδι, τη θέλω στην οικογένεια μας κι ελπίζω η σύζυγός μου να συμφωνεί, γιατί αυτή, η θείος η Τζίμη, ήταν η πρώτη μάνα τραβεστί, και τώρα που το σκέφτομαι καλύτερα, τα ερμαφρόδιτα παιδιά της είναι ξαδέρφια μας, γιούχου!!!

Δεν ξέρω πώς και πότε μπορεί να ολοκληρωθεί αυτό το σόι, άλλωστε όλες οι οικογένειες χαρακτηρίζονται από συνεχή και πολύπλοκα new entries, για τα οποία θα πρέπει κάθε φορά να ανακαλούμε ή να επινοούμε τους κατάλληλους οικογενειακούς τίτλους. Γιατί μια (π)-ειρηνική οικογένεια με τα όλα της δεν μπορεί να μην έχει τζαμπανάκηδες, νυφού(του-μου)λες και τα λοιπά.

Τα παιδιά μας ποτέ δεν θα αναρωτηθούν γιατί ο θείος Ορέστης έχει αυτά τα τρισχαριτωμένα βυζάκια, ή γιατί οι μπανάδες τους επιμένουν να αποκαλούν το θείο Γιάννη λεσβία, ενώ ουδέποτε εμφανίζεται στις οικογενειακές συγκεντρώσεις με κορίτσια.

Δεν ξέρω αν η οικογένειά μας θα συμβιώνει υπό την ίδια στέγη. Πολύ θα το 'θελα, Μήπως είναι κατάλοιπο των μετεφηβικών κοινοβιακών φαντασιώσεων; Ίσως και όχι.

(Ίσως και όχι δεν είναι;

Ίσως και όχι δεν θα συμβιώνουμε;)

Δεν ξέρω αν θα πηγαίνουμε 15 μέρες το καλοκαίρι στην Ερεσό. Πολύ θα το 'θελα. Μήπως είναι κατάλοιπο των Λεσβιακών σπουδαστικών εξιδανικεύσεων; Ίσως και όχι.

(Ίσως και όχι δεν είναι;

(Ίσως και όχι δεν θα πηγαίνουμε;)

Δεν ξέρω αν θα την καταφέρουμε την οικογένεια μας χωρίς ενοχές, καταναγκασμούς, και χωρίς τα παιδιά μας να τρώνε άλλη μια μπουκίτσα για τη γιαγιά Πλάτωνα, και να μην κάνουν φασαρία για να μη θυμώσει ο θεός Ορέστης που έχει διάβασμα (γιατί προσπαθεί να τελειώσει τη Νομική), και όταν θα μεγαλώσουν, όπως λέει και η γιαγιά Κική, "να μην βρούν ένα σπίτι δυο λεπτά ανηφορικό δρόμο από το δικό μας;", και εμείς να χαιρόμαστε που τα παιδιά μας είναι κοντά, και κάτι να συμβεί πετάγονται, αλλά πολύ θα το 'θελα και τι να πω πια άλλο, πολύ θα το 'θελα.

Making Sex

Εισαγωγή

Μέσα στα πλαίσια των θεωρητικών συζητήσεων σχετικά με τη διάκριση κοινωνικού και βιολογικού φύλου που βρίσκονται σε εξέλιξη τα τελευταία 30 χρόνια, το 1990 έρχεται το βιβλίο του Thomas Laqueur - Making Sex: Body and Gender from the Greeks to Freud, (Κατασκευάζοντας το Φύλο: Σώμα και κοινωνικό φύλο από τους αρχαίους Έλληνες έως τον Φρόιντ, εκδ. Πολύτροπον, Αθήνα, 2003) να καταθέσει τη δική του συμβολή στην αποσταθεροποίηση της αντίληψής μας ότι το σώμα καταλαμβάνει έναν καθαρό, προ-κοινωνικό και προ-λογικό χώρο, αμετακίνητο στους αιώνες.

Παραθέτοντας πλούσιο υλικό από ιατρικά, ιατροδικαστικά, φιλοσοφικά και νομικά κείμενα από την κλασική αρχαιότητα μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα, θέτει το ερώτημα αν το έμφυλο σώμα, δηλαδή η βιολογική/ανατομική διαφορά άνδρα-γυναίκας, όπως εμείς την ορίζουμε σήμερα ως διχοτομία, ως αντίθεση δύο ριζικά διαφορετικών σωματικών μορφολογιών, της ανδρικής και της γυναικείας, αποτελεί ένα βιολογικό δεδομένο.

Το making sex είναι ένα κείμενο που προσφέρεται για πολλαπλές και αλληλοδιαπλεκόμενες αναγνώσεις. Η δική μας ανάγνωση εστιάζει στην προσπάθεια του συγγραφέα να σκιαγραφήσει την ιστορική διαδικασία με την οποία ο Διαφωτισμός διαφοροποίησε ριζικά τον τρόπο που οργανώνονται οι έμφυλες διακρίσεις, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο ανασημασιοδοτεί τους αναλυτικούς όρους sex (βιολογικό φύλο) και gender (κοινωνικό φύλο) με το να αναδεικνύει την ιστορικότητά τους και τη διαφορετική τους σχέση ανάλογα με τα συγκεκριμένα ιστορικά συμφραζόμενα στα οποία αρθρώνονται, και τελικά μέσω της κίνησης στην οποία θέτει αυτά τα δύο εργαλεία, στην ανάδειξη της ιστορικότητας της ίδιας της έννοιας της βιολογίας αντί της επανεισαγωγής της σε όλο το εξεταζόμενο χρονικό εύρος."

Το μοντέλο του ενιαίου γενετήσιου φύλου και οι κοινωνιολογικές κατηγορίες "άνδρας" - "γυναίκα"

Από την αρχαιότητα έως το 18ο αι. επικρατούσε το μοντέλο του ενιαίου γενετήσιου φύλου, της ενιαίας σάρκας. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό τα δύο φύλα έχουν την ίδια ανατομία: η γυναίκα δεν είναι παρά ένας άνδρας με όρχεις και πέος που εκκρίνει σπερματικό υγρό. Τα ανδρικά αυτά γεννητικά/σεξουαλικά όργανα βρίσκονται στο εσωτερικό του γυναικείου σώματος ανεστραμμένα και, επομένως, δεν είναι ορατά, εξωτερικά, όπως στον άνδρα. Οι γυναίκες θεωρούνταν ατελέστεροι άντρες επειδή διαθέτουν ακριβώς τα ίδια όργανα αλλά σε λάθος θέση. Μέχρι το τέλος του 18ου αιώνα το να είσαι άνδρας ή γυναίκα δε σήμαινε ότι είσαι οργανικά κάποιο από τα δύο γενετήσια φύλα, αλλά ότι κατέχεις μια θέση στην κοινωνική ιεραρχία, ότι αναλαμβάνεις έναν πολιτισμικό ρόλο. Το γενετήσιο φύλο συνιστούσε κοινωνιολογική και όχι οντολογική κατηγορία. Κατά τη διατύπωση του Φουκώ, δεν υπάρχει κάτι που να μοιάζει με ένα και μοναδικό αληθινό γενετήσιο φύλο του υποκειμένου, αλλά υπάρχουν μόνο όργανα, στα οποία έχει απονεμηθεί συγκεκριμένη νομική και κοινωνική θέση. Το γενετήσιο φύλο ή το σώμα πρέπει λοιπόν να κατανοηθούν ως επιφανόμενα, ενώ ταυτόχρονα το κοινωνικά προσδιορισμένο φύλο, ο άνδρας και η γυναίκα, που εμείς σήμερα θα θεωρούσαμε πολιτισμική κατηγορία, εκλαμβάνόταν ως πρωταρχικό ή πραγματικό.

Η συγκρότηση της μιας σαρκός κατά την αρχαιότητα

Αυτή η μία σάρκα, το οικοδόμημα για τις δύο διαφορετικές εκδοχές του σώματος με το ενιαίο γενετήσιο φύλο, συγκροτήθηκε στην αρχαιότητα ώστε να ενισχυθεί προφανώς το κύρος των πολιτισμικών διεκδικήσεων της πατριαρχίας. Κατά τον Αριστοτέλη, το ένα φύλο είναι δυνατό και το άλλο αδύναμο, ώστε το ένα να γίνεται προσεκτικό και το άλλο γενναίο στην απόκρουση των επιθέσεων, το ένα μπορεί να βγαίνει έξω για να αποκτήσει αγαθά, ενώ το άλλο μένει στο σπίτι για να τα συντηρήσει και ούτω καθ'εξής. Ο Αριστοτέλης, μολονότι ασφαλώς θεωρούσε το ανδρικό και το γυναικείο σώμα ειδικά προσαρμοσμένα στους συγκεκριμένους ρόλους τους, δε θεωρούσε παρ' όλα αυτά τις προσαρμογές αυτές σημεία αντίθεσης ανάμεσα στα γενετήσια φύλα. Τα φύλα ήταν από σαρκική άποψη λιγότερο ή περισσότερο τελειοποιημένες εκδοχές το ένα του άλλου. Πριν από το 18ο αιώνα, δηλαδή, οι σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα φύλα και συνεπώς ο καταμερισμός της εργασίας όσο και η ιδιαίτερη ανάθεση ρόλων που απορρέουν από αυτές δε θεμελιώνονταν στη διαφορετική ανατομία ανδρών-γυναικών, στο βιολογικό φύλο, αλλά στο κοινωνικό φύλο. Γι' αυτόν το λόγο, η διαφορά των φύλων αναγόταν στην κοσμική ή θεική τάξη: π.χ., ο Θεός έπλασε πρώτα τον Αδάμ και μετά την Εύα από το πλευρό του. Η τάξη και η ιεραρχία επιβάλλονταν στο σώμα έξωθεν. Είναι χαρακτηριστικό ότι, επειδή ακριβώς απουσίαζε ένα κατά γενική παραδοχή ευσταθές σύστημα δύο γενετήσιων φύλων, κατά την Αναγέννηση υπήρχε νόμος που όριζε τη δέουσα εμφάνιση για το σώμα σε μια προσπάθεια να σταθεροποιήσει το κοινωνικό φύλο, δηλαδή να γίνεται η γυναίκα γυναίκα και ο άνδρας άνδρας, ενώ επίσης είχαν θεσπιστεί αυστηρότατες ποινές για τις ενδεχόμενες παραβιάσεις του.

Για να καταλάβουμε πώς το σώμα με το ενιαίο γενετήσιο φύλο συνιστούσε μια απεικόνιση και όχι ένα καθοριστικό δεδομένο που εξασφαλίζει μια θέση στην κοινωνική ιεραρχία, είναι αρκετό να διαπιστώσουμε ότι το ανεξάντλητο ενδιαφέρον του Αριστοτέλη για το γενετήσιο φύλο των ελεύθερων ανδρών και γυναικών δεν αναγνώριζε κανένα γενετήσιο φύλο στους δούλους. Γυναίκα σημαίνει ελεύθερο θηλυκό. Άνδρας είναι ο πολίτης. Ο δούλος είναι πρόσωπο με αδιάφορη γενετήσια ταυτότητα. Για τον Αριστοτέλη, λοιπόν, οι δούλοι δεν έχουν γενετήσιο φύλο διότι το κοινωνικό τους φύλο δεν έχει καμία απολύτως πολιτική βαρύτητα.

Ανατομία και ιατρική πριν από την Αναγέννηση

Οι γιατροί και ανατόμοι από τον Γαληνό μέχρι τους γιατρούς της Αναγέννησης προσπαθούσαν να επιδείξουν με τρόπο πολυεπίπεδο και με πρωτοφανές σθένος το γεγονός ότι στην πραγματικότητα ο κόλπος είναι ανάποδο πέος και η μήτρα όσχεο. Οι ανατομικές απεικονίσεις της εποχής υπογράμμιζαν ξανά και ξανά το ζήτημα οπτικά με διευκρινιστικές επιγραφές που ταύτιζαν τις ωθήκες με τους όρχεις, και τους φαλλόπιους πόρους, δηλαδή τις σάλπιγγες, με τους σπερματικούς αγωγούς. Αν στρέψουμε την προσοχή μας στις λέξεις, θα διαπιστώσουμε ότι η απουσία ακριβούς ανατομικής ορολογίας για τα γυναικεία γεννητικά όργανα και, γενικότερα, για το αναπαραγωγικό σύστημα συνιστά το γλωσσικό αντίστοιχο της τάσης να βλέπουν το γυναικείο σώμα ως εκδοχή του ανδρικού. Αυτή η απουσία δεν μαρτυρά ότι οι ανατόμοι μέχρι την Αναγέννηση ήταν μύωπες ή απρόσεκτοι ούτε ότι βρίσκονταν σε διανοητική σύγχυση. Αντίθετα, δηλώνει ότι έλειπε το επιτακτικό αίτημα να πλάσουν με εικόνες ή με λέξεις ασύμμετρες κατηγορίες του βιολογικά αρσενικού ή θηλυκού. Η γλώσσα τους εμπόδιζε να δουν αντιθέσεις και διατηρούσε το ανδρικό σώμα ως κανόνα της ανθρώπινης μορφής. Το ανδρικό σώμα συνιστούσε τον κανόνα στο παιχνίδι της νοσηματοδότησης. Οι τοπογραφικοί συσχετισμοί, για τους οποίους ο Γαληνός και οι μεταγενέστεροί του έγραφαν με τέτοια ανατομική ακρίβεια, δεν αποτελούσαν καθαυτοί το υπόβαθρο της γενετήσιας ιεραρχίας αλλά, μάλλον, τη διατύπωναν με επιστημονικό τρόπο. Η ιδεολογία και όχι η ακρίβεια της παρατήρησης καθόριζε πώς

έβλεπαν την κατασκευή των συγκεκριμένων οργάνων και ποιες διαφορές τους είχαν βαρύνουσα σημασία.

Μέχρι και την Αναγέννηση λοιπόν υπήρχε μεν το ενιαίο γενετήσιο φύλο, απ' την άλλη όμως, ήταν πρόδηλο ότι υπήρχαν τουλάχιστον δύο κοινωνικά γενετήσια φύλα, με ριζικά διαφορετικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, φύλα που αντιστοιχούσαν σε βαθμίδες ανώτερες και κατώτερες της σωματικής κλίμακας των όντων. Έτσι, λοιπόν, το πέος συνιστούσε μάλλον σύμβολο κοινωνικής θέσης παρά σημείο κάποιας άλλης, βαθιά ριζωμένης οντολογικής ουσίας, δηλαδή ενός πραγματικού γενετήσιου φύλου. Μπορούσε να νοηθεί ως πιστοποιητικό του είδους, όπως το δίπλωμα των γιατρών και των δικηγόρων σήμερα, το οποίο παρείχε στον φέροντα ορισμένα δικαιώματα και προνόμια.

Όταν τα γεγονότα ακολουθούσαν τη συνηθισμένη τροχιά τους, ο καθορισμός του γενετήσιου φύλου ασφαλώς δεν παρουσίαζε κανένα πρόβλημα. Τα πλάσματα με το πέος εξωτερικά ανακηρύσσονταν αγόρια και τους παραχωρούνταν όλα τα προνόμια και οι υποχρεώσεις της συγκεκριμένης κοινωνικής θέσης. Το γενετήσιο φύλο, όμως, είναι σαθρό θεμέλιο. Οι μεταβολές στα όργανα του σώματος ή η ανακάλυψη ότι τελικά τα πράγματα δεν ήταν ακριβώς όπως φαινόταν αρχικά μπορούσαν εύκολα να ωθήσουν ένα σώμα από τη μια νομική κατηγορία στην άλλη: Από την κατηγορία του θηλυκού σε εκείνη του αρσενικού. Οι κατηγορίες αυτές βασιζόνταν στις διακρίσεις του κοινωνικού φύλου -ενεργητικό/παθητικό, θερμό/ψυχρό, καλοσχηματισμένο/άμορφο-, ενώ η θέση του πέους μέσα ή έξω από το σώμα, συνιστούσε απλώς το διαγνωστικό σημείο. Ο ανδρισμός και η θηλυκότητα δεν έδρευαν σε κάτι συγκεκριμένο. Όσο επικρατεί το μοντέλο του ενιαίου γενετήσιου φύλου, πίστευαν ότι το κοινωνικό φύλο επικαθορίζει και διαμορφώνει το βιολογικό κατά κάποιο τρόπο κι όχι το αντίστροφο, όπως ισχύει από τη μοντέρνα αντίληψη και μετά.

Οι αταίριαστες συμπεριφορές πίστευαν ότι μπορούσαν ενδεχομένως να προκαλέσουν πραγματική αλλαγή του γενετήσιου φύλου. Ο αρχιχειρουργός του Καρόλου θ' αναφέρει ότι μια κοπέλα οδηγήθηκε στην αλλαγή φύλου επειδή δεν απέφυγε τις γοργές και βίαιες κινήσεις ή άλλες ανδρικές δραστηριότητες. Σε πολλούς μύθους αρκούσε η υπόδυση ρόλου διαφορετικού κοινωνικού φύλου για να προικοδοτήσουν αναπάντεχα το εν λόγω πρόσωπο με πέος που παρέχει στον φέροντα το δικαίωμα να προσλάβει το φαλλικό σημείο, να αναγορευθεί τελικά άνδρας. Έτσι, λοιπόν, στην περίπτωση των ερμαφρόδιτων το ερώτημα που ανέκυπτε δεν ήταν ποιο είναι πραγματικά το γενετήσιο φύλο τους, αλλά για ποιο κοινωνικό φύλο προσφερόταν ευχερέστερα η αρχιτεκτονική των κορμιών τους. Οι δικαστικές αρχές ενδιαφέρονταν περισσότερο να παραμείνουν ευδιάκριτα τα κοινωνικά όρια, να διατηρηθούν οι κατηγορίες του κοινωνικού φύλου, παρά να εξακριβώσουν τη σαρκική πραγματικότητα, επιστρατεύοντας αυτό που θα αποκαλούσαμε σήμερα γενετήσιο φύλο. Αποφασίζουν, λοιπόν, αν ο ερμαφρόδιτος θα γίνει άνδρας ή γυναίκα, ανάλογα με το ρόλο που ενσαρκώνει καλύτερα: τον ενεργητικό ή τον παθητικό. Η κοινωνική τάξη δεν πρέπει με τίποτα να διαταραχθεί.

18ος αιώνας: Δύο γενετήσια φύλα

Ωστόσο, από το 18ο αιώνα, τα πράγματα αρχίζουν να αλλάζουν στο χώρο του έμφυλου σώματος: το μοντέλο του ενιαίου γενετήσιου φύλου καταρρέει και στη θέση του εγκαθιδρύονται τα δύο γενετήσια φύλα. Ο κυρίαρχος λόγος στο Διαφωτισμό θεώρησε το αρσενικό και το θηλυκό σώμα ως οριζόντια διατεταγμένα, αντίθετα και ασύμμετρα μεταξύ τους γενετήσια φύλα. Τα αναπαραγωγικά όργανα, άλλοτε τρόποι παραδειγματικοί για την αποκάλυψη της ιεραρχίας, αναδείχτηκαν σε θεμέλιο της

ασύμμετρης διαφοράς. "Η γυναίκα είναι γυναίκα!", διακήρυττε ο ανθρωπολόγος των ηθών Μορό σε μια από τις πολυάριθμες απόπειρες να αναγάγουν τον πολιτισμό στο σώμα, όχι ως σύνολο οργάνων απλώς, αλλά στην ολότητά του, και για όλα τα ζητήματα, τόσο τα σωματικά όσο και τα ηθικά. Όργανα που άλλοτε μοιράζονταν από κοινού το ίδιο όνομα -οι ωθήκες και οι όρχεις- τώρα άρχισαν να διακρίνονται στο γλωσσικό επίπεδο. Στοιχεία της σωματικής κατασκευής που θεωρούνταν κοινά στον άνδρα και τη γυναίκα, όπως ο σκελετός και το νευρικό σύστημα, διαφοροποιήθηκαν ώστε να αντιστοιχούν στο πολιτισμικά αρσενικό και θηλυκό. Κατά τον ύστερο 18ο αι. για πρώτη φορά οι ανατόμοι απεικόνισαν με κάθε λεπτομέρεια έναν εμφανώς θηλυκό σκελετό, ώστε να τεκμηριώσουν το γεγονός ότι η γενετήσια διαφορά φώλιαζε βαθύτερα από την επιδερμίδα. Όπου προηγουμένως υπήρχε μια βασική κατασκευή του σώματος, τώρα εμφανίζονται δύο. Τα γεννητικά όργανα, που άλλοτε με τη θέση τους υποδείκνυαν σε ποιο σημείο της αρσενικής τελεολογικής κλίμακας τοποθετούνταν το κάθε σώμα, σταδιακά έφτασαν τελικά να αποδίδονται έτσι ώστε να δηλώνουν οπτικά την ασύμμετρη διαφορά. Με άλλα λόγια, τα δύο γενετήσια φύλα επινοήθηκαν ως νέο θεμέλιο του κοινωνικού φύλου. Το γενετήσιο φύλο επιφορτιζόταν τώρα το πολιτισμικό έργο που επιτελούσε το κοινωνικό φύλο στο μοντέλο της ενιαίας σάρκας. Φυσικά δεν ήταν οι νέες επιστημονικές ανακαλύψεις εκείνες που γκρέμισαν το παλιό μοντέλο από το βάθρο του, ούτε καθιέρωσαν αυτές το νέο. Αλλά, πλέον, γεννήθηκε το νοητικό πλαίσιο, δηλαδή τα ποικίλα διανοητικά ρεύματα που συνέθεσαν το μετασχηματισμό της ανθρώπινης κατανόησης, ο οποίος έγινε ευρύτερα γνωστός ως επιστημονική επανάσταση -η βακονιανή μέθοδος, η καρτεσιανή μηχανιστική θεώρηση, ο επιστημολογικός εμπειρισμός, η νευτώνεια σύνθεση κλπ.- μέσα στο οποίο ήταν δυνατόν να διακριθεί σαφώς το φυσικό από το κοινωνικό.

Τα δύο γενετήσια φύλα και ο πολιτισμικός επικαθορισμός τους

Τα δύο ασύμμετρα γενετήσια φύλα δεν αρθρώθηκαν στα συμπραζόμενα κάποιας νέας γνωσιολογικής θεωρίας ούτε και των εξελίξεων στην επιστημονική γνώση. Αρθρώθηκαν σε πολιτικά συμπραζόμενα. Όταν στο τέλος του 18ου αι. και στις αρχές του 19ου αι. η προϋπάρχουσα υπερβατική τάξη ή τα θέσμια που ίσχυαν από αμνημονεύτων χρόνων άρχισαν για πολλούς λόγους να αμφισβητούνται ολοένα εντονότερα ως πεδίο νομιμοποίησης των κοινωνικών σχέσεων, το πεδίο της μάχης για τους έμφυλους ρόλους μεταφέρθηκε στη φύση, στο βιολογικό γενετήσιο φύλο. Οι επιστήμονες δεν πρόσφεραν απλώς ουδέτερα δεδομένα στους ιδεολόγους, αλλά έκαναν κάτι σημαντικότερο. Παραχώρησαν το κύρος τους στο όλο εγχείρημα και ανακάλυψαν ή στοιχειοθέτησαν αγνοημένες πτυχές της γενετήσιας διαφοράς. Ο Λακέρ δεν ισχυρίζεται ότι η βιολογία της αναπαραγωγής δε σημείωσε όντως πρόοδο στον τρόπο με τον οποίο κατανόησε το γενετήσιο φύλο, ούτε ότι αντικειμενικά δεν αύξησε τις δυνατότητες για πρόβλεψη και αποτελεσματική πρόκληση γονιμοποίησης ανθρώπων και ζώων. Όμως, οι νέες γνώσεις για το γενετήσιο φύλο καθόλου δε συνεπάγονταν τις απόψεις για τη γενετήσια διαφορά που διατυπώθηκαν στο όνομά τους. Η ανάδυση του μοντέλου των δύο γενετήσιων φύλων δεν υπαγορεύθηκε από καμιά μεμονωμένη ανακάλυψη ούτε από κάποιο σμήνος νέων γνώσεων, διότι η φύση της γενετήσιας διαφοράς δεν επιδέχεται εμπειρικό έλεγχο. Αντίθετα, είναι λογικά ανεξάρτητη από τα βιολογικά γεγονότα, επειδή η γλώσσα του κοινωνικού φύλου βρίσκεται ήδη ενσωματωμένη στην επιστημονική γλώσσα, τουλάχιστον στις περιπτώσεις που η τελευταία χρησιμοποιείται για να συγκροτηθεί η γενετήσια διαφορά έτσι ώστε να έχει πολιτισμική απήχηση. Με άλλα λόγια, όλες οι αποφάνσεις για το γενετήσιο φύλο επωμίζονται ήδη από τη στιγμή της αρχικής τους σύλληψης το πολιτισμικό έργο που επιτελούν παρόμοιες προτάσεις. Το έδαφος στο οποίο στηριζόταν η γενετήσια διαφορά δεν ήταν σταθερότερο κατά τους αιώνες που

ακολούθησαν την επιστημονική επανάσταση, παρόλο που η φύση κατέλαβε νέα θέση στο επιστημολογικό επίπεδο ως ακρογωνιαίος λίθος των διακρίσεων και σε πείσμα της συσσώρευσης νέων πραγματικών δεδομένων για το γενετήσιο φύλο. Τα δύο ασύμμετρα γενετήσια φύλα υπήρξαν και εξακολουθούν να είναι παράγωγα του πολιτισμού εξίσου με το μοντέλο του ενιαίου γενετήσιου φύλου.

Είναι προφανές ότι οι θεωρίες για το γενετήσιο και το κοινωνικό φύλο που εμφανίστηκαν από την αρχαιότητα έως σήμερα δεν είναι άσχετες με τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν σε κάθε χρονική στιγμή. Ανάλογα με το οικονομικό σύστημα, οι κυρίαρχες τάξεις προσαρμόζαν τις αντιλήψεις για το σώμα και το φύλο στην εκάστοτε ιδεολογία που νομιμοποιούσε την κυριαρχία τους. Έτσι, θα παρατηρήσουμε ότι το μοντέλο του ενιαίου γενετήσιου φύλου επικράτησε στις κοινωνίες με δουλοκτητικό και φεουδαρχικό τρόπο παραγωγής. Στις κοινωνίες αυτές, μια υπερβατική, αμετακίνητη στους αιώνες κοσμική ή θείκη τάξη παγίωνε και νομιμοποιούσε έξωθεν τις σχέσεις εξουσίας των κυρίαρχων πάνω στους κυριαρχούμενους, των ανδρών πάνω στις γυναίκες. Η γυναίκα είναι απλά μια ατελέστερη μορφή άνδρα, είτε γιατί αυτό συνάγεται από την a priori αλήθεια ότι το υλικό αίτιο είναι κατώτερο από το κινούν αίτιο κατά τον Αριστοτέλη, είτε γιατί ο Θεός έπλασε πρώτα τον Αδάμ και μετά, από το πλευρό του, τη γυναίκα (Εύα). Εφόσον η δημόσια σφαίρα συνιστούσε αποκλειστικά ανδρικό πεδίο δράσης, το μοντέλο του ενιαίου γενετήσιου φύλου δεν εικονογραφούσε παρά κάτι που ήταν ήδη καταλυτικά πρόδηλο ευρύτερα στο πολιτιστικό πεδίο: ο άνθρωπος, ο άνδρας, αποτελούσε μέτρο όλων των πραγμάτων, ενώ η γυναίκα δεν υπήρχε ως οντολογικά διακριτή κατηγορία. Αντίθετα, η ανερχόμενη αστική τάξη το 18ο και 19ο αιώνα, στον αγώνα της να γίνει η κυρίαρχη και να οδηγήσει στο μετασχηματισμό από το φεουδαρχικό τρόπο παραγωγής, χρειάστηκε να αντλήσει από αλλού τη νομιμοποιητική ιδεολογία της. Οι αστοί, προκειμένου να αποσπάσουν την εξουσία από το μονάρχη, που αντλούσε την εξουσία του ελέω Θεού, αναγκάστηκαν να επιστρατεύσουν τη Φύση. Η Βιολογία επιστρατεύτηκε ως το επιστημονικό υπόβαθρο των κανονιστικών πεποιθήσεων περί κοινωνικής τάξης. Καθώς η αστική τάξη, κατά την άνοδό της στην εξουσία, διακήρυττε το αίτημα για πανανθρώπινη ελευθερία και ισότητα, έπρεπε να βρει κάποιον άλλο τρόπο να θεμελιώσει και να νομιμοποιήσει τις ταξικές και φυλετικές διακρίσεις, αφού θεωρητικά όλοι είναι ίσοι, από το Διαφωτισμό και μετά. Η δημιουργία της αστικής δημόσιας σφαίρας, με άλλα λόγια, έθεσε επιτακτικά το πρόβλημα σε ποιο γενετήσιο φύλο και κοινωνικές ομάδες ανήκε νόμιμα η κυριαρχία. Ο Ρούσελ, ο Μορό και ο Καμπινίς, οι επιφανέστεροι ηθικοί ανθρωπολόγοι της Γαλλικής Επανάστασης, έγραφαν ότι οι σωματικές διαφορές υπαγόρευαν τις κοινωνικές και νομικές διαφορές που θέσπιζε ο νέος Αστικός Κώδικας. Η Βιολογία έκανε το θαύμα της: Το σώμα πλέον ήταν σταθερό και ανιστορικό, διαφοροποιημένο ανάλογα με το γενετήσιο σώμα. Οι έμφυλοι ρόλοι ανδρών και γυναικών θεμελιώνονταν απλώς στο γεγονός αυτό. Η θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου προϋπέθετε ότι το σώμα, αν δεν ήταν εντελώς άφυλο, πάντως δε διαφοροποιούνταν ως προς τους πόθους, τα ενδιαφέροντα ή την ικανότητά του για λογική σκέψη.

Η φιλελεύθερη θεωρία, διαμετρικά αντίθετη με την παλαιότερη τελεολογία του αρσενικού σώματος, δέχεται ως αφετηρία ένα ουδέτερο ατομικό σώμα, ένα σώμα με γενετήσιο φύλο, αλλά χωρίς κοινωνικό φύλο, θεωρητικά χωρίς συνέπειες στο πολιτισμικό επίπεδο, όπου απλώς εντοπίζεται το ορθολογικό υποκείμενο που συνθέτει το άτομο. Εκκινώντας όμως από αυτή την αρχική κατάσταση που δεν αναγνωρίζει την ύπαρξη κοινωνικών φύλων, πώς θα νομιμοποιήσει ως φυσικό τον πραγματικό κόσμο της ανδρικής κυριαρχίας πάνω στις γυναίκες; Οι θεωρητικοί του κοινωνικού συμβολαίου απάντησαν στο ερώτημα του πώς θα γίνουν αναγνωρίσιμες οι φυσικές υπάρξεις τους, εισάγοντας λαθραία τα κοινωνικά χαρακτηριστικά στη φυσική

κατάσταση του ανθρώπου. Τελικά, οι ιδεολόγοι της αστικής τάξης, απέδωσαν στη φύση τις αιτίες για τις οποίες οι γυναίκες απουσιάζουν από τη νέα κοινωνία των πολιτών. Χάρη στη βιολογία της γενετήσιας ασυμμετρίας, οι θεωρητικοί αυτοί κατόρθωσαν να ερμηνεύσουν πώς στη φυσική κατάσταση και πριν από τη συγκρότηση των κοινωνικών σχέσεων οι γυναίκες είχαν ήδη υποταχθεί στους άνδρες. Μάλιστα το πέτυχαν χωρίς να χρειαστεί να καταφύγουν στις φυσικές ιεραρχίες που υπαγόρευε το μοντέλο του ενιαίου γενετήσιου φύλου. Αμέτρητες έρευνες επιστημόνων στο εξής, παρέθεταν πλήθος τεκμήρια που στοιχειοθετούσαν πόσο ακατάλληλες σωματικά και πνευματικά ήταν οι γυναίκες για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της δημόσιας ζωής. Αντίθετα, υπερέχουν από τους άνδρες στις οικιακές αρετές και στην αβρότητα. Ο Ρουσσώ τόνιζε επανειλημμένα την έμφυτη επιθυμία των γυναικών για αναπαραγωγή του είδους. Ο Ογκίστ Ντεπέ, Γάλλος συγγραφέας του κορυφαίου εγχειριδίου για το γάμο το 19ο αιώνα, προσπαθεί αγωνιωδώς, όπως φαίνεται, να ενσωματώσει στην επιχειρηματολογία του ευρύτατο φάσμα χαρακτηριστικών της ανθρώπινης φυσιολογίας και ιδίως της ανδρικής και της γυναικείας γενετήσιας εμπειρίας. Σκοπός του είναι να διεκδικήσει όσο το δυνατόν πιο εκτεταμένη δικαιοδοσία εις βάρος του παραδοσιακά αρμόδιου για παρόμοια ζητήματα, δηλαδή του κλήρου. Οι γυναίκες παρουσιάζονται ως πλάσματα ψυχρά, χωρίς οργασμό, που "επηρεάζονται ελάχιστα από γενετήσια αισθήματα", και γι' αυτό ανάγονται σε είδος αγγέλων, φυλή αγνότερη, προορισμένη να εμπνεύσει στο υπόλοιπο της ανθρώπινης φυλής το αίσθημα κάθε ευγένειας, γενναιοδωρίας και αφοσίωσης. Οι γυναίκες πλέον θριαμβευτικά αποκαθλώθηκαν από κάθε δυνατότητα ανάμειξης στη δημόσια ζωή ως θεωρητικά ίσες με τους άνδρες και απέκτησαν το δικό τους ζωτικό χώρο, την οικία.

Η "ομοφυλοφιλία" ως αντιστροφή της κοινωνικής τάξης

Στις κοινωνίες του μοντέλου του ενιαίου γενετήσιου φύλου, η ετερόφυλη σεξουαλικότητα εμπεριέχει ομοφυλόφιλες διαστάσεις. Υπάρχει μια ρευστότητα στα όρια αρσενικού-θηλυκού, ετεροφυλοφιλίας-ομοφυλοφιλίας. Η αναπαραγωγή θεωρείται ως το αποτέλεσμα της πρόσμειξης δύο αρσενικών σπερμάτων -ενός ανδρικού και ενός γυναικείου. Κατά την Αρχαιότητα ο πόθος και, συνεπώς, το ζευγάρι δεν παρουσιάζουν καμία εγγενή, δηλαδή βιολογική, έμφυλη διαφοροποίηση. Σε καμία περίπτωση δε θεωρούνταν αφύσικο να αισθάνονται οι ώριμοι άνδρες σεξουαλική έλξη για αγόρια. Πράγματι, το ανδρικό σώμα έμοιαζε ικανό να ανταποκριθεί ερωτικά στη θέα τόσο γυναικών όσο και ελκυστικών νεαρών.

Ωστόσο, όταν διακυβεύονται η τιμή και η κοινωνική θέση, η επιθυμία για το ίδιο φύλο είναι διεστραμμένη, αρρωστημένη και εντελώς αποκρουστική. Επειδή οι άμεσες κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες του έρωτα μεταξύ ανδρών θα μπορούσαν να είναι πολύ σημαντικότερες, έχουν γραφεί πολύ περισσότερα για τον ανδρικό ομοφυλόφιλο έρωτα παρά για τον γυναικείο. Τα άμεσα διακυδεύματα στον έρωτα μεταξύ γυναικών ήταν σχετικά λίγα. Είτε όμως αφορούσε τις γυναίκες είτε τους άνδρες το ζήτημα δεν ήταν η ομοιότητα του γενετήσιου φύλου αλλά η διαφορετική κοινωνική θέση των συντρόφων και ακριβώς ο ρόλος του καθενός. Ο ενεργητικός άνδρας, εκείνος που διεισδύει κατά την πρωκτική συνουσία, και η παθητική γυναίκα, εκείνη που δέχεται την τριβή, δεν απειλούσαν την κοινωνική τάξη. Ανάμεσα στους δύο συντρόφους βαθιά μειονεκτικός, από ιατρική και ηθική άποψη, ήταν ο αδύναμος, θηλυπρεπής άνδρας συμμετοχός. Η ίδια η όψη του διακήρυσσε τη φύση του: παθητικός, εκείνος που υφίσταται τη διείσδυση, κιναιδος, εκείνος που ενδίδει σε παρά φύσιν λαγνεία, μαλακός (mollis), ο παθητικός, ο εκθηλυμένος. Αντιστρόφως, καταδικάζαν την τριβάδα, τη γυναίκα που υιοθετούσε αθέμιτα τον ανδρικό ρόλο, γιατί διέπραττε την τριβή, ενώ θα όφειλε καταρχήν να την υφίσταται. Οι πράξεις του "μαλακού" και της

“τριβάδος”, λοιπόν, δεν ήταν αφύσικες επειδή παραβίαζαν τη φυσική ετεροφυλοφιλία, αλλά επειδή πρωταγωνιστούσαν -ενσωμάτωναν, στην κυριολεξία- σε μια ριζική, απορριπτέα πολιτισμικά αντιστροφή της εξουσίας.

Παραδείγματα παραβίασης των νόμων του κοινωνικού φύλου

Ένα περιστατικό του ύστερου 16ου αιώνα αποδεικνύει ότι το μεμπτό στην ομοφυλόφιλη επαφή δεν ήταν η παραβίαση της ετεροφυλοφιλίας αλλά η παραβίαση των νόμων του κοινωνικού φύλου. Η Μαρί ντε Μαρκίς είχε βαπτιστεί με κοριτσιίστικο όνομα και ανατράφηκε έως τη φυσιολογική, όπως φαινόταν, ενηλικίωσή της σε κάποιο χωριό κοντά στη Ρουέν. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του αφεντικού της και της συζύγου του, είχε κανονικά περίοδο, ενώ η ιατρική κατάθεση στη δίκη της επιβεβαίωνε ότι όντως ανήκε στο κοινωνικό φύλο που της είχε αποδοθεί εκ γενετής. Η Μαρί, όμως, ερωτεύτηκε την υπηρέτρια που μοιραζόταν το κρεβάτι της και της αποκάλυψε ότι διέθετε πέος και ότι συνεπώς ήταν άνδρας. Οι δυο τους προσπάθησαν να παντρευτούν. Αντί όμως η Μαρί ντε Μαρκίς να αναγνωριστεί δημόσια ως άνδρας αφού στο σώμα της είχε φυτρώσει πέος, κατηγορήθηκε για σοδομισμό, δικάστηκε και καταδικάστηκε στην πυρά. Η υπόθεση της φυσικής ετεροφυλοφιλίας εδώ αποκλείστηκε εντελώς, διότι η Μαρί στις πιεστικές συνθήκες της δίκης δεν κατόρθωσε να παρουσιάσει το απαραίτητο ανδρικό μόριο. Τότε, όμως, ο Δρ. Ζακ Ντιβάλ ανέλαβε την υπόθεση, ανακάλυψε το απόν μέλος, εξετάζοντας το αιδοίο του/της, και απέδειξε ότι δεν ήταν κλειτορίδα, τρίβοντάς το μέχρι να εκκρίνει πυκνό ανδρικό σπέρμα. Επειδή στην υπόθεση αυτή δόθηκε έμφαση στην αθέμιτη διείσδυση, η προσοχή δεν εστιάστηκε στο αν η Μαρί διέθετε εσωτερικά πέος -δηλαδή κόλπο-, αλλά στο αν, ως υποψήφια κάτοχος εξωτερικού πέους, μπορούσε δικαιωματικά να αποκτήσει τα αντίστοιχα προνόμια. Παρά την προφανή ενασχόληση του δικαστηρίου με τα σωματικά όργανα, το κεντρικό ερώτημα ήταν αν κάποια που δε μετείχε εκ γενετής στην ανώτερη κοινωνική σειρά και που έζησε ως γυναίκα ολόκληρη τη ζωή της, διέθετε τα απαραίτητα προσόντα για να υποδυθεί νόμιμα τον άνδρα και, γενικότερα, αν ένα πρόσωπο δικαιούται μια ορισμένη θέση στην κοινωνική τάξη. Σε μια άλλη περίπτωση, στην Ολλανδία του πρώιμου 17ου αιώνα, μια άλλη γυναίκα, η Ενρίκα Σούρια, μια γυναίκα με ανδροπρεπή διαγωγή, που ένωθε πια φορτικό το φύλο της, ντύθηκε άντρας, κατατάχθηκε στο στρατό και την αποδέχθηκαν στο νέο της ρόλο, ώσπου τη συνέλαβαν να υποδύεται τον άντρα στην ερωτική συνεύρεση. Στο δικαστήριο δεν κατάφερε να αποδείξει ότι η κλειτορίδα της ήταν πέος, κι έτσι καταδικάστηκε να καεί στην πυρά ως τριβάδα. Αντίθετα, οι ερωτικές της συντρόφισσες τιμωρήθηκαν με πολύ ηπιότερη ποινή: Έχοντας υιοθετήσει το γυναικείο ρόλο θα θεωρήθηκαν λιγότερο ένοχες, λιγότερο επικίνδυνες, και δεν τους άξιζε τόσο αυστηρή ποινή.

Σεξουαλικότητα της αναπαραγωγής και έλεγχος του σώματος

Με την επικράτηση κατά το Διαφωτισμό του μοντέλου των δύο ασύμμετρων και ριζικά αντίθετων μεταξύ τους γενετήσιων φύλων, άλλαξαν τα δεδομένα στον τρόπο που οι άνθρωποι αντιλαμβάνονταν τη σεξουαλικότητα και συγκεκριμένα την ομοφυλοφιλία. Από τη στιγμή που το αρσενικό και το θηλυκό ορίζονται πλέον οντολογικά, η επιθυμία του αρσενικού για το θηλυκό ή αντίστροφα του θηλυκού για το αρσενικό δεν είναι ζήτημα κοινωνικής τάξης αλλά Φύσης. Εξ ου και το νέο σύνθημα τα αντίθετα έλκονται. Όπως λέει και ο Φουκώ, η σεξουαλικότητα πλέον διαθέτει ένα ιδιαίτερο αντικείμενο: το αντίθετο φύλο. Από τη στιγμή που στο Μεσαίωνα η κλειτορίδα μπορούσε να θεωρηθεί ως όργανο με αρσενικά χαρακτηριστικά, αφού ενδεχομένως να μπορεί να παίξει το ρόλο της διείσδυσης, μετά το 18ο αιώνα θεωρήθηκε αναγκαία η πριμοδότηση της κολπικής έναντι της κλειτοριδικής -ή μιας καθαρά θηλυκής έναντι

μιας περισσότερο αρσενικής- γυναικείας σεξουαλικότητας. Έτσι, η θεωρία του Φρόιντ -ο οποίος κατακρίθηκε από τις φεμινίστριες για στείρο βιολογισμό- για την ανωτερότητα του κολπικού οργασμού, εντάσσεται στις ευρύτερες πολιτισμικές αντιλήψεις της συγκεκριμένης περιόδου για την ύπαρξη δύο διαφορετικών ανατομικών φύλων. Η πριμοδότηση αυτή, αποτυπώνεται ξεκάθαρα σε ορισμένες Αφρικανικές κοινωνίες, με το θεσμό της κλειτοριδεκτομής. Η αφαίρεση των αρσενικών χαρακτηριστικών της γυναίκας θεωρείται απαραίτητη προκειμένου η γυναίκα να ασκήσει την ετερόφυλη αναπαραγωγική σεξουαλικότητα. Με άλλα λόγια, η άσκηση της ετεροφυλοφιλίας προϋποθέτει την απόλυτη βιολογική διάκριση των δύο φύλων, έναν απόλυτο φυσιολογικό ετερομορφισμό. Η ομοφυλοφιλία πλέον θεωρείται αφύσικη, γιατί τελείται μεταξύ ανθρώπων που εμπίπτουν στην ίδια και σαφώς ξεχωριστή, πάγια, οντολογική κατηγορία βιολογικού φύλου. Προφανώς, από το 18ο αιώνα και μετά, από τότε δηλαδή που ο δυισμός εισέρχεται στη δυτική νόηση, εμφανίζονται και οι ομοφυλόφιλοι ως ξεχωριστή κοινωνική κατηγορία. Η ομοφυλοφιλία πλέον δεν μπερδεύεται με τις έννοιες του γενετήσιου και κοινωνικού φύλου όπως παλιότερα: είναι μια έννοια ξεκάθαρη και αφορά τους βιολογικούς άνδρες που πηγαίνουν με άνδρες, και τις βιολογικές γυναίκες που πηγαίνουν με γυναίκες. Δεν υπάρχει καμία απολύτως σύγχυση.

Ο Φουκώ αναφέρει ότι στις πρώιμες φυλακές, στο τέλος του 17ου και αρχές του 18ου αιώνα, εγκλείονται άνθρωποι που αμφισβητούν τη φυσική τάξη, ανάμεσά τους και ομοφυλόφιλοι. Ο εγκλεισμός κατά την πρώιμη εμφάνισή του, χρησιμεύει για να περιχαρακώσει και να ελέγξει εν ονόματι της τάξης και της κανονικότητας, όσους απέκλειε ο νέος τρόπος αντίληψης ενός κόσμου συνεχών αποχρώσεων διαφοράς και ομοιότητας. Όσο οι κοινωνίες μετασχηματίζονται σε καπιταλιστικές και τα άτομα τα ίδια γίνονται φορείς της παραγωγής τόσο γίνεται προσπάθεια να ελέγξουν το ίδιο το σώμα του εργάτη. Το πρόβλημα τώρα είναι να προσαρμοστούν οι εργάτες στο ρυθμό της παραγωγής, να εγκατασταθούν ή να μεταφερθούν εκεί όπου είναι απαραίτητοι, να τους επιβληθούν ο ρυθμός, η συνέπεια και η τακτικότητα που απαιτούνται, με δυο λόγια να μετατραπούν σε εργατικό δυναμικό. Έτσι εξηγείται μια σειρά μέτρων που διαχωρίζουν τον καλό από τον κακό εργάτη και επιχειρούν να επιβάλουν ένα ντρεσάρισμα της συμπεριφοράς (παρότρυνση για γάμο, απαγόρευση ποτού). Μια τεράστια ηθικοπλαστική εκστρατεία εκτοξεύεται με στόχο τους εργάτες (γύρω στο 1850 ακμάζει ο ιατρικός λόγος για τον αυνανισμό και την ομοφυλοφιλία). Η εκστρατεία αυτή ορίζει ως αταξία ότι θέλει να αποκλείσει και ως κανονικότητα ότι θέλει να θεσμοθετήσει -δηλαδή ένα εργατικό σώμα αφοσιωμένο, προσαρμοσμένο στην εποχή της παραγωγής, που να μπορεί να προσφέρει την απαιτούμενη δύναμη. Με το εργοστασιακό σύστημα, όσο και με τον τύπο φυλακών που κατασκευάζονται (βλ. πανοπτικόν), τα άτομα απομονώνονται και ομαδοποιούνται, το σώμα περιορίζεται, οι δυνάμεις χρησιμοποιούνται στο έπακρο, η απόδοση ελέγχεται και βελτιώνεται: θεσπίζεται μια σειρά κανόνων για τη ζωή, το χρόνο, τις ενέργειες, μια νέα ηθική για τους εργάτες. Καθορίζονται προδιαγραφές και ότι δεν ανταποκρίνεται σε αυτές στιγματίζεται, αποκλείεται και απορρίπτεται...

Επίλογος

Τα αποσιωπητικά παραμένουν στο κείμενο γιατί θέλουμε να το κρατήσουμε ανοιχτό σε αυτά που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν και στις άλλες πιθανές αναγνώσεις που ίσως προκύψουν. Το κείμενο γράφτηκε για να συνοψίσει τις βασικές ιδέες και θέματα του βιβλίου και να αποτελέσει βάση για να συζητήσουμε. Ο στόχος μας δεν ήταν να κάνουμε μια κριτική παρουσίαση του βιβλίου. Μια τέτοια κριτική παρουσίαση του βιβλίου μπορείτε να διαβάσετε εδώ:

<http://www.uno.edu/~asoble/pages/LAQUEUR.htm>